

ციბეხანი

№ 135 / 6 - 12 მაისი / 2013

შსს პროპორციულობის ზღვარს მიღმა **33. 08**

ინტერვიუ ლევ გუდკოვთან და მარია ლივანთან **33. 10**

იქცა თუ არა კავკასია მსოფლიო პრობლემად? **33. 18**

ნუ დაკარგავ ენერგიას, დახარჯე გონივრულად! **33. 28**

ვემონიშნებოდა იმ დავურეზული ადამიანები **33. 32**

ფოტორეპორტაჟი: „სისტემა უნდა დაინგრეს!“ **33. 44**

ISSN 1987-7528

ფასი 2 ლარი

„ჯოჯოხეთის ნაჩობყვება“, სვანეთი, ღმთისკუჩხი, მ-16 სანაბა

6.16.19

რაც დარჩა სათქმელი

ყოვანი შაბათს 22:00

შენს დასრულებულ
დასრულებულს
დასრულებულს,
რაც, რაც ყველაზე
დასრულებულს.

სადაც დასრულებული, ვინც
დასრულებულს
დასრულებული.

ლიბერალი

№ 135 / 6 – 12 მაისი / 2013

მთავარი რედაქტორი

შორენა შავერდაშვილი

აღმასრულებელი რედაქტორი

ნინო ბექიშვილი

რედაქტორები

ლიკა ზაკაშვილი

ირაკლი აბსანძე

ჟურნალისტიკა:

ზურაბ ვარდიაშვილი, თათია ხალიანი, ანი ჭანკოტაძე, თინა ყიფშიძე, გიორგი გოგუა, გიორგი ჭიჭიშვილი, სოფო აფციაური, ეკა მაღალაძე, ლაშა ქავთარაძე, ქეთევან ლვედაშვილი

კონტრაბუსი:

ლინა ლვინანიძე, ვალერი ძუცვეი

რედაქცია:

ფოტო-რედაქტორი

ლევან ხერხეულიძე

გრაფიკული დიზაინი

თორნიკე ლორთქიფანიძე

რედაქტორ-სტილისტი

ნინო ბექიშვილი

კორექტორი

ნათია ორმოცაძე

გამომცემლობა:

ლიბერალი

შორენა შავერდაშვილი

ბიზნესის განვითარების მენეჯერი:

რუსუდან ბარათაშვილი

პარტნიორებთან ურთიერთობის მენეჯერი:

ირმა მოსულიშვილი

დისტრიბუტორი:

მიხეილ მამუჩიშვილი

ჟურნალის გამომწერის მსურველები

დაგვიკავშირდით: 247 10 05.

„ლიბერალის“ ეს ნომერი 6 მაისს, აღდგომის მეორე დღეს გამოდის და გამიხარდა, როცა მოვიფიქრეთ რა უნდა ყოფილიყო ჟურნალის გარეკანზე. ეს არის მე-16 საუკუნის ფრესკა სვანეთიდან, ლაშთხვარის პატარა ეკლესიიდან, რომელსაც „ჯოჯოხეთის წარმოტყვევნა“ ჰქვია. სააღდგომო სიუჟეტი – მკვდრეთით აღმდგარ იესოს ადამი და ევა ჯოჯოხეთიდან ამოჰყავს.

ბოლო რამდენიმე კვირის განმავლობაში, „ლიბერალის“ თავს ბევრი ცვლილება მოხდა. შეიცვალა დამფუძნებელი პარტნიორები, შეიცვალა დისლოკაციის ადგილი – რედაქციის მისამართი და დაიწყო დამოუკიდებელი ცხოვრება ახალი პრიორიტეტებით, პოლიტიკური წინხისაგან განთავისუფლებული სარეკლამო ბაზრის პირისპირ. ჟურნალი ნაკლებ ყურადღებას დაუთმობს პოლიტიკურ სპეკულაციებს და იდეოლოგიებს, ყოველდღიურ, ხშირად უსაგნო ხმაურს ძალაუფლებისათვის მებრძოლი ბანაკებიდან და დაწერს ბევრად მეტს განათლებაზე, სოფლის მეურნეობის წარმატებულ და წარუმატებელ ინიციატივებზე, ფერმრებზე, ჯანდაცვისა და გარემოს პრობლემებზე, ახალგაზრდებზე და მათ პერსპექტივებზე, მეზობლებზე და მათ ხედვებზე. ხომ არ შეიძლება, მარადიულად პოლიტიკოსები გვკარნახობდნენ საინფორმაციო დღის წესრიგს და მედიაც ქვევრის პრინციპით მუშაობდეს? როგორც BBC-ის ერთმა გამომცემელმა ჟურნალისტიმა თქვა, ახალი ამბები არ ხდება მხოლოდ რუსთაველის გამზირზე, ან კანცელარიაში, არც თუნდაც პარლამენტში. ახალი ამბები ხდება იქ, სადაც არიან ადამიანები, თავიანთი ყოველდღიური პრობლემებით.

ცვლილებების მიუხედავად (და ცვლილებები ძალიან მიყვარს), უცვლელია ერთი რამ – ჩვენი, როგორც დამოუკიდებელი მედიის ცხოვრება არ გაიოლებულა. წინა კვირაში, ან უკვე საპარლამენტო უმცირესობის წევრის, ხათუნა გოგორიშვილის, სრულიად უპასუხისმგებლო ბრალდებებს ვიგერიებდით განათლების სამინისტროსთან „კორუფციულ გარიგების“ შესახებ და ამავე დროს შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან ვარკვევდით 1 მაისის აქციის დროს დაკავებული სტუდენტი აქტივისტებისა და ჟურნალისტების ბედს. არადა, ძალიან მინდოდა, ამ კვირაში მაინც დამეღწია თავი ყოველდღიური ხმაურისგან და ჩვენს სულიერ თუ კულტურულ მემკვიდრეობაზე მეფიქრა.

სამწუხარო ერთი რამაა – ჩვენი საჯარო სივრცე, რომელსაც სოციალური ქსელების კაკაფონიაც ემატება, რომელიც სულ უფრო მეტად იხუნძლება პროპაგანდითა და ლანძღვა-გინებით, თითქმის არ ტოვებს სივრცეს იმ შინაარსისათვის, რომელიც ჩვენ, საზოგადოებას, „ჯოჯოხეთიდან ამოგვიყვანს“. მესმის, ყველაზე დიდი უზუსტობები განზოგადებებშია, მაგრამ მაინც მგონია, რომ არ ვიკვლევთ მთავარს – იმ ფაქტებსა და ფასეულობებს, რომელზეც შევეჯერდებით, რომელსაც გავიაზრებთ და გავიზიარებთ.

ქრისტე აღდგა!

შორენა შავერდაშვილი
მთავარი რედაქტორი

"უნივერსიტეტში ნაყვანი ჯდა იყოს შემოქმდი"

სტუდენტური ჯგუფის „სტუდენტები აკადემიური თავისუფლებისთვის“ თხოვნით ბატონ გია ეძგვერაძეს ვთხოვე აზრი გამოეთქვა, თუ შესაძლებელი იქნებოდა – უფრო აქტიურადაც ჩართულიყო საზოგადოებრივ პროცესებში, რომელიც განათლების სისტემის რეფორმის მხარდაჭერას ისახავს მიზნად. თავიდან ბატონმა გიამ სტატის დანერის სურვილი გამოთქვა, ჩვენი მიმონერის დასასრულს კი მომწერა: „მგონი, არავითარი სტატის დანერა აღარ არის საჭირო - ეს სამი წერილი სრულად ასახავს სიტუაციას: შესაძლებლობებს, სავარაუდო პრობლემებს და იმ დიდ სარგებელს, რაც სწორად გადანყობის შემთხვევაში, შეიძლება, ამ სისტემამ მოიტანოს.“

 გიორგი კველიშვილისა და გია ეძგვერაძის მიმონერა 83.34

ჩეჩიმი ბავხად უფრო ჩავხანინი ბახდა

მარია ლიპმანი – რა თქმა უნდა, პუტინის ინაუგურაციის შემდეგ რეჟიმი ბევრად უფრო რეპრესიული გახდა. 2012 წლის 6 მაისს სახალხო მიტინგი პოლიციასთან შეტაკებებით და დაპატიმრებებით დასრულდა. მიტინგები 2011 წლის დეკემბრიდან დაიწყო და ძირითადად მშვიდობიანად მიდიოდა, ხელისუფლება კორექტულად იქცეოდა, თუ არ ჩავთვლით მცირე წინააღმდეგობებს აქციების გამართვის უფლების აღების დროს. მიტინგებზე არავის ცემდნენ, არავის იჭერდნენ. 6 მაისს ეს ვითარება დასრულდა. დაიწყო შეტაკებები პოლიციასთან, უამრავი მომიტინგე დააკავეს, ნაწილი გამოუშვეს, მაგრამ დაახლოებით 30 ადამიანი წინასწარ პატიმრობაში რჩება და ერთი წელია მძიმე განაჩენების მოლოდინში ვართ. ეს რეჟიმის რეპრესიულობისკენ ცვლილების არა ერთადერთი, მაგრამ ყველაზე ცხადი დადასტურებაა. რაც დრო გადის, ასეთი ცვლილებები უფრო და უფრო მეტი ხდება.

 ნინო ბეჭიშვილი 83.10

შსს ხიოხოხინიოხის ზლვახს მილვა

შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლება არის უმთავრესი იარაღი მოქალაქეების ხელში საჯაროდ და ხმამაღლა, მშვიდობიანი ფორმებით გავლენა მოახდინონ ხელისუფლების მიერ განხორციელებულ პოლიტიკაზე, რაც ბუნებრივია, არ იქნება სასურველი მოსასმენი ან დასანახი სახელმწიფოსთვის. თუმცა, დემოკრატიული საზოგადოების ფუნქციონირებისათვის გამოხატვის ამ ფორმის არსებობა და მისი რეალიზაცია სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია და მასში ჩარევისას სახელმწიფო განსაკუთრებული სიფრთხილით უნდა მოქმედებდეს.

ფაქტია, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ აქციის მსვლელობაში ინტერვენცია წარმოადგენდა სახელმწიფოს მხრიდან მოქალაქეთა შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლებაში ჩარევას, რომელიც იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, არ შეიძლება მივიჩნიოთ გამართლებულად, მინიმუმ გამოყენებული ძალის არაპროპორციულობის გამო.

 ლინა ლვინინიძე 83.08

შემონიხალობებით დაჯიხებული აღმონებნი

აჭვალის დასახლებებში, იონე ნათლისმცემლის სახელობის დედათა მონასტერი უკვე 19 წელია, 1994 წლიდან მოქმედებს. მონასტერს რელიგიურს გარდა, სოციალური ფუნქციაც აქვს შეთავსებული. შემონიხულობები, რითაც მას მრევლი ეხმარება, მთლიანად გაჭირვებულ მოსახლეობას ხმარდება. ყოველდღიურად პირველიდან 2 საათამდე აქ თბილისის სხვადასხვა უბნიდან, საკვების მისაღებად ყველა ასაკის მოსახლეობა დადის. ნაწილი იქვე, სპეციალურად გამოყოფილ სატრაპეზოში იკვებება, ზოგს საკვები საკუთარი ოჯახის წევრებისთვის სახლში მიაქვს.

 სოფო აფციური
83.32

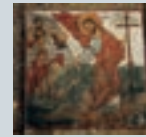
ფოტოხაზოხაზი

„სისტემა უნდა დაინგრეს!“

 გიორგი გოგუა
83.44-51

ნომერში:

- 04 მოკლედ **კომენტარი**
- 08 შსს პროპორციულობის ზღვარს მიღმა **ინტერვიუ**
- 10 რეჟიმი ბევრად უფრო რეპრესიული გახდა **რეგიონი**
- 18 იქცა თუ არა ჩრდილოეთ კავკასია მსოფლიო პრობლემად? **მართლმსაჯულება**
- 20 ჰელენ ბესტი: ურთულეს მდგომარეობაში ხართ **განათლება**
- 24 ახალი ბიუროკრატიული რგოლი სასკოლო განათლების სისტემაში **ეკონომიკა**
- 28 ნუ დაკარგავ ენერჯიას, დახარჯე გონივრულად! **საზოგადოება**
- 32 შემონიხულობებით დაპურებული ადამიანები
- 34 „უნივერსიტეტში ნამყვანი უნდა იყოს შემოქმედი“
- 40 შრომის უსაფრთხოების ჯერ არარსებული პოლიტიკა **ფოტორეპორტაჟი**
- 44 „სისტემა უნდა დაინგრეს!“
- 52 **ციტატები**

გამოცემელი: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი, ჭანტურიას ქ. 5. ტელ.: (995 32) 2933627 ელ-ფოსტა: info@liberali.ge ვებ-გვერდი: www.liberali.ge

სხვა გამოცემები: გაზეთი „ლიბერალი“ „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია. ყურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.

ბაჭყალი: შპს „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, წერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 235 70 02. გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.

1 მაისი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში

ტრადიციულად 1 მაისს ხალხმრავალი გამოსვლები იყო საბერძნეთში, სადაც მშრომელთა სოლიდარობის დღე პროფკავშირებმა 24-საათიანი გაფიცვით აღნიშნეს, რომლითაც მთავრობის ეკონომიკურ პოლიტიკას აპროტესტებდნენ. მთელ საბერძნეთში პარალიზებული იყო ტრანსპორტის მოძრაობა. ევროკავშირის მონაცემებით უმუშევრობის მაჩვენებელმა საბერძნეთში 27,2%-ს მიაღწია, რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია.

1 მაისს ათასობით ადამიანი შეიკრიბა ბანგლადეშშიც. გასულ კვირას სამკერვალო ქარხანაში მომხდარი ინციდენტის გამო 400 ადამიანი გადაიცვალა. დემონსტრანტები აქციისას უსაფრთხო სამუშაო პირობებსა და ქარხნის დირექტორის პასუხისმგებლობის საკითხის დაყენებას ითხოვდნენ.

ფიზიკური შეზღაპემოხლა მოხდა დემონსტრანტებსა და პოლიციას შორის თურქეთში. პოლიციამ დემონსტრაციის დროს დაახლოებით 20 ადამიანი დააკავა.

1 მაისი აღნიშნეს რუსეთშიც. წლებანდელ 1 მაისს რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა საბჭოთა ტრადიცია აღადგინა და რამდენიმე ადამიანი შრომის გმირის წოდებით დააჯილდოვა.

1 მაისი აღნიშნეს საქართველოშიც. სტუდენტების ორგანიზებული მსვლელობა პოლიციამ დაარბია. დააკავეს 30-მდე დემონსტრანტი, მათ შორის ყურნალის-ტებიც. სტუდენტები ანტიკაპიტალისტური მოწოდებების გარდა კონკრეტულ მოთხოვნებსაც აყენებდნენ – შრომის კოდექსის გაუმჯობესება, 1 მაისი დასვენების

დღედ გამოცხადება, მშრომელების მართვაში ჩართვის უზრუნველყოფა, უსაფრთხო სამუშაო პირობები და ა.შ. სტუდენტების გარდა საპირველმაისო აქცია გამართეს პროფკავშირებმაც.

ჩხუბითი ახასამთავრობო ორგანიზაციების მხარეში ჯონსონის ბიძაძეა

რუსეთში საერთაშორისო არასამთავრობოების კონტროლი გრძელდება. რუსმა სამართალდამცავებმა არასამთავრობო ორგანიზაცია „საზოგადოებრივი ვერდიქტი“ წარმომადგენლების მიმართ სისხლის სამართლის საქმე აღძრეს. ორგანიზაციამ „უცხოეთის აგენტად“ დარეგისტრირება ვერ მოახერხა. ამ სტატუსის მინიჭება საზღვარგარეთიდან დაფინანსებული ყველა ორგანიზაციისთვისაა სავალდებულო. „საზოგადოებრივი ვერდიქტი“ პოლიციისგან დაზარალებულ მოქალაქეებს უწევდა დახმარებას.

უცხოეთიდან დაფინანსებულ არასამთავრობო ორგანიზაციების უმეტესობას დახურვა და ძალიან დიდი ჯარიმის გადახდა შეიძლება დაეკისროთ. „უცხოეთის აგენტების“ შესახებ მიღებული ახალი კანონი საერთაშორისო დაფინანსების მქონე არასამთავრობო ორგანიზაციების მუშაობას ხელს უშლის. ორგანიზაციები მიიჩნევენ, რომ ისინი ვლადიმერ პუტინის მმართველობის კრიტიკისთვის ისჯებიან.

რუსეთის იუსტიციის სამინისტრომ და მთავარმა პროკურატურამ დაახლოებით 500 ორგანიზაციის შემოწმება დაიწყო. ბევრი ორგანიზაცია აცხადებს, რომ შემოწმებას ატარებენ ასევე საგადასახადო პოლიციის, სამედიცინო, სანიტარული და სახანძრო ინსპექტორებიც კი. არასამთავრობო ორგანიზაცია „ბელონას“ გენერალურმა პროკურატურამ ოფისში ჰაერის შემოწმების შემდეგ სანიტარული ნორმების დარღვევაში დასდო ბრალი. ორგანიზაციას, საბოლოო ჯამში, ჯარიმის სახით 20 ათასი დოლარის გადახდა მოუწევს.

რუსი უფლებადამცველი ლუდმილა ალექსეევა ამბობს, რომ ხელისუფლება ბოლო დამოუკიდებელ სივრცეს, სამოქალაქო საზოგადოებას ანგრევს.

რუსეთის პრეზიდენტი ვლადიმერ პუტინი უცხოეთიდან დაფინანსებული არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობას ხშირად აკრიტიკებდა. ორგანიზაციის წარმომადგენლები ამბობენ, რომ ვლადიმერ პუტინის არასამთავრობო ორგანიზაციებში არსებული საპროტესტო და კრიტიკული განწყობა არ მოსწონს.

აშშ-ს ჰიჯინიანთა ბაიან ობამა ბუნებრივად სისხის დახეხვის ითხოვნა

ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტის ბარაკ ობამას თქმით, გუანტანამოს ციხე ამერიკის უსაფრთხოებისთვის აუცილებელი არ არის. ამ ციხის დახურვის პირობას, რომელშიც ახლა 100-მდე პატიმარი შიმშილობს ბარაკ ობამა ჯერ კიდევ 2008 წელს დებდა.

„2008 წელს, როდესაც ამირჩიეს, ვამბობდი, რომ გუანტანამოს ციხე უნდა დაიხუროს. მე კვლავინდებურად ასე მიმაჩნია. გუანტანამოს ციხე არ არის აუცილებელი აშშ-ს უსაფრთხოების უზრუნველყოფისთვის და მისი შენახვა სახელმწიფოს ძვირი უჯდება. ის უნდა დაიხუროს“, – ამბობს ბარაკ ობამა და პირობას დებს, რომ ადმინისტრაციას კონგრესთან მოლაპარაკების დაწყების მითითებას მისცემს.

ამჟამად ციხეში 166 პატიმარი იმყოფება, მათმა ნაწილმა შიმშილობა 6 თებერვალს გამოაცხადა.

სიჩიის ჰიჯინიანთა მუშებს 1 მაისი მიულოცა

სირიის პრეზიდენტმა ბაშარ ასადმა დამასკოს ელექტროსადგურის თანამშრომლებს 1 მაისი მიულოცა. ბაშარ ასადის განცხადებით, ტერორისტები და მათი მხარდამჭერები, ცდილობენ

მსოფლიოს საქართველოსთან დაკავშირება

საავიაციო სექტორის ერთ-ერთი უახლესი ავიაკომპანია FlyGeorgia, Arabian Travel Market (ATM)-ის ფარგლებში მოგზაურებს ორ ახალ მომსახურებას სთავაზობს – FlyGeorgia Holidays და FlyGeorgia სამოგზაურო ბარათს.

2013 წლის 29 აპრილს – ზუსტად საზაფხულო ტურიზმის სეზონის დასაწყისისათვის ავიაკომპანია, FlyGeorgia, Arabian Travel Market (ATM)-ის ფარგლებში, ქმნის ორ ახალ მომსახურებას. FlyGeorgia Holidays და FlyGeorgia სამოგზაურო ბარათი ექსკლუზიური სერვისებია ავიაკომპანიის მომხმარებელთათვის. FlyGeorgia Holidays ტურისტული სააგენტოა, რომელიც გთავაზობს სპეციალურ ტურისტულ პაკეტებს მოგზაურთათვის. FlyGeorgia Holidays უზრუნველყოფს ყველაფერს დაწყებული სასტუმროსა და ფრენის დაჯავშნიდან, დამთავრებული ვიზიტა და ტურისტული ექსკურსიებით. FlyGeorgia სამოგზაურო ბარათი წინასწარგადახდილი MasterCard-ია, რომელიც ხელმისაწვდომია FlyGeorgia-ს ყველა მგზავრისათვის და წარმოადგენს უცხო ქვეყანაში ნაღდი ფულის ტარების უსაფრთხო და მარტივ ალტერნატივას. სამოგზაურო ბარათის გამოყენება შესაძლებელია მსოფლიოს ნებისმიერ ადგილას, სადაც MasterCard-ი მოქმედებს. თუკი მგზავრებმა ავიაკომპანია FlyGeorgia-ს ბილეთი სამოგზაურო ბარათის გამოყენებით შეიძინეს, მათ თანხის 3% დაუბრუნდებათ.

„ამ წლის Arabian Travel Market (ATM)-ში ჩვენი მონაწილეობის მთავარი მიზანია არაბული ბაზრისათვის საქართველოს წარდგენა და ტურისტების ინფორმირება ქვეყნის შიგნით არსებული ღირსშესანიშნავი ადგილების შესახებ“, – აცხადებს მედიასთან ურთიერთობის დირექტორი, თანაბრ კუსეინპური. „მას შემდეგ რაც ტურისტი გაეცნობა თუ რა შეიძლება მას საქართველომ შესთავაზოს, ჩვენ მათ წარვუდგენთ ქვეყანაში ვიზიტისა და შეთავაზებული ადგილების ღირსშესანიშნაობების ნუსხასა და მათი მონახულების საშუალებებს“.

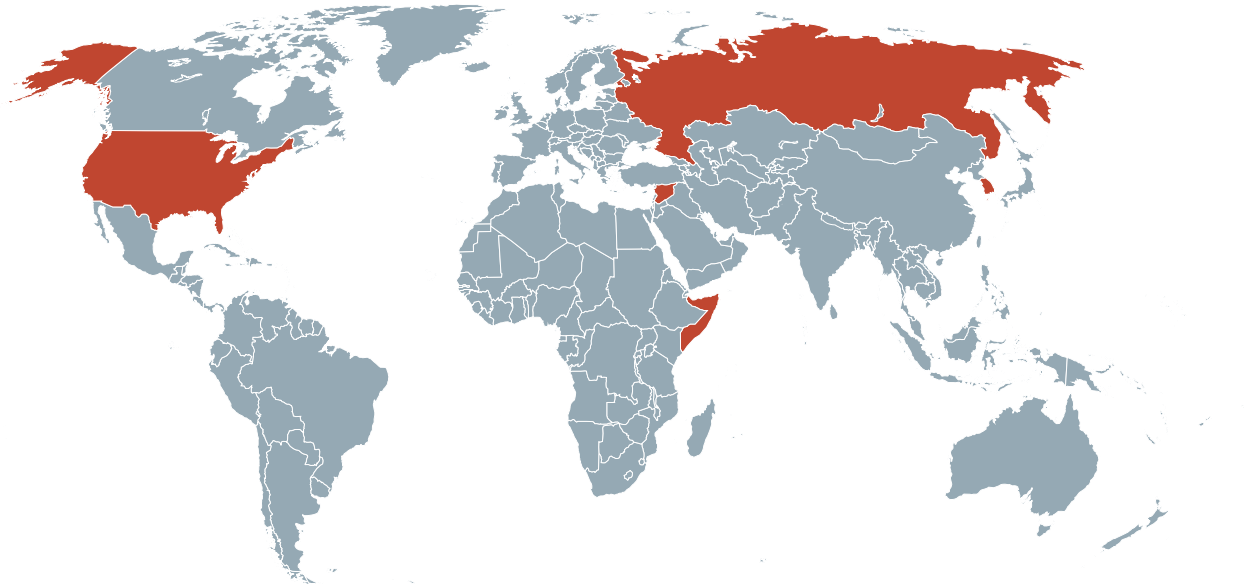
ერთ წელზე ნაკლებ დროში, FlyGeorgia-მ დაასრულა სამ კონტინენტზე ათი მიმართულების შექმნა. ამჟამად ავიაკომპანია უახლოესი მომავლისთვის კიდევ უფრო ამბიციურ მიზნებს ისახავს. ერთ-ერთი მიზანია 2013 წლის

აზიური ბაზრის ფარგლებში დამატებითი რეისების შექმნა, რაც მგზავრებს უფრო ფართო არჩევანს შესთავაზებს. ასევე, FlyGeorgia-ს მიზანია უზრუნველყოს თავისი მომხმარებლებისთვის საუკეთესო მომსახურება და იზრუნოს მათზე, FlyGeorgia-სთან ერთად მგზავრობის გადაწყვეტის მომენტიდან სახლში დაბრუნებამდე.

თუ გადავხედავთ 2013 წელს და უფრო ადრეულ პერიოდს, FlyGeorgia-ს გაფართოების გეგმა მოიცავს არსებულ ფლოტზე თვითმფრინავების დამატებას, რაც ბუნებრივია დაეხმარება ავიაკომპანიას თავისი მიზნის განხორციელებაში – გაზარდოს მომსახურება მოგზაურთათვის და შექმნას მეტი მიმართულება და რეისი. ავიაკომპანიის არსებული ფლოტი შედგება ოთხი აერობუსისგან, რასაც მალე დაემატება ორი ახალი თვითმფრინავი, რომელიც, სავარაუდოდ, წლის ბოლოსთვის ამოქმედდება. ავიაკომპანია FlyGeorgia, ასევე, 2013 წლის მაისიდან აცხადებს უახლეს მიმართულებებს ბელგიის დედაქალაქ ბრიუსელში.

FlyGeorgia ქართული ავიაკომპანიაა, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოს დაკავშირებას მსოფლიოსთან, რათა ხელი შეუწყოს ტურიზმის განვითარებას, ეკონომიკურ ზრდას და ქვეყნის პოპულარიზაციას. FlyGeorgia არის კერძო და ამავე დროს ერთადერთი ავიაკომპანია, რომელსაც გააჩნია აერობუსების ფლოტი, რომელიც ფრენებს ასრულებს თბილისის საერთაშორისო აეროპორტიდან. ექვს თვეზე ნაკლებ დროში მათ შექმნეს საფრენი მარშრუტები ათი მიმართულებით სამ კონტინენტზე. FlyGeorgia არის საქართველოს სახელით მოქმედი სრული მომსახურების ავიაკომპანია, რომელიც წარმოაჩენს ქვეყნის ხანგრძლივ და მდიდარ ტურისტულ ისტორიას. FlyGeorgia ცვლის წარმოდგენას საავიაციო ბაზრის სრული მომსახურების შესახებ. მისი უპირატესობაა შემოგვთავაზოს ღირებული წინადადება დაბალ ფასად.

ქვეყანაში სიბნელემ დაისადგუროს, როგორც ინტელექტუალურ და კულტურულ სფეროში ასევე პირდაპირი გაგებითაც – ელექტროენერჯის მიწოდების შეწყვეტით.

სირიის პრეზიდენტმა ბაშარ ასადმა ელექტროსადგურის თანამშრომლებს მდგრადობისა და ტერაქტების პარალელურად სრულყოფილი მუშაობისთვის დიდი მადლობა გადაუხადა. 30 აპრილს სირიაში მომხდარ აფეთქებას 14 ადამიანი ემსხვერპლა.

ბოხაი სახნაუვის სამი მუშობაიქი დახაჟუს

აშშ-ს ტერაქტში ეჭვმიტანილი ჯოხარ ცარნაევის სამი მეგობარი ბოსტონის პოლიციამ დააკავა. პოლიციის განცხადებით, აზამატ ტაჟაიკოვმა და დიას კადირბაევემა ჯოხარ ცარნაევის ლეპტოპი და ზურგჩანთა გადაამალეს; მათ ასევე ბრალად ედებათ სამხილეების განადგურება. რობელ ფილიპსონს კი გამოძიებისთვის ცრუ ჩვენების მიცემა ედება ბრალად. პოლიციის განმარტებით, არც ერთი მათგანი არ მონაწილეობდა თავდასხმის ორგანიზებაში.

ბრალდების დამტკიცების შემთხვევაში, კადირბაევესა და ტაჟაიკოვს 5-წლი-

ანი პატიმრობა და 250 ათასი დოლარი ჯარიმა ელით, ფილიპსონს კი 8 წლით თავისუფლების აღკვეთა ემუქრება. ბოსტონის მარათონის დროს აფეთქებისას სამი ადამიანი გარდაიცვალა, ასობით ადამიანი კი დაშავდა. ტერაქტის ორგანიზების ბრალდებით 19 წლის ჯოხარ ცარნაევი და მისი ძმა ტამერლან ცარნაევი დააკავეს. ტამერლან ცარნაევი აყვანის დროს პოლიციამ მძიმედ დაჭრა, რის შედეგადაც საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

სომალიში შიშხილით 260 000 ადამიანი ბაჩიუსვანა

2010-2012 წლებში სომალიში შიმშილით 260 000 ადამიანი გარდაიცვალა. მათი უმეტესობა ბავშვი და ქალია. გაეროს განცხადებით ათასობით ადამიანის სიკვდილის თავიდან აცილება შესაძლებელი იყო, თუ საერთაშორისო ორგანიზაციები დროულად აღმოაჩენდნენ სომალიში შიმშილის საფრთხეს.

სომალის იმ ნაწილში, რომელსაც მილიტარისტი ისლამისტები აკონტროლებენ, შიმშილობის დაწყება გაერომ 2011 წლის ივლისში გამოაცხადა. შიმშილობა თანდათან მთელ სომალიში გავრცელდა. 2012 წელს გაერომ მთელ სომალიში ში-

მშილობის შესახებ გაავრცელა ინფორმაცია.

მთელი მოსახლეობის 4.6 და 5 წლამდე ასაკის ბავშვების 10 პროცენტი გარდაიცვალა სამხრეთ და ცენტრალურ სომალიში. სომალიში ბავშვებში კვებითი დეფიციტი და სიკვდილიანობის დონე კვლავ მაღალი რჩება.

დიდი ბრიტანეთის მთავრობის წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ სომალის ესტუმრებიან და შიმშილის მიზეზების დადგენას ეცდებიან, რათა შემდეგში სომალიმ მსგავსი საფრთხეები აიცილოს.

„სომალის შიმშილობა მსოფლიოს ბოლო დროს ყველაზე დიდი საშინელება იყო“, – ამბობს დიდი ბრიტანეთის მთავრობის წარმომადგენელი.

ბოლო 20 წლის განმავლობაში სომალიში სამოქალაქო ომი მიმდინარეობდა.

STAY
HEALTHY

If you are willing to live a healthy life, our Fitness Room with its carefully created Fitness Menu is the exact decision!

What's so important, it is always fresh and will help you gain energy before and after work-out.

1, 26 May Square, 0171 Tbilisi, Georgia
T: +995 32 2300099
www.hi-tbilisi.com

Holiday Inn

T B I L I S I

შსს ჰიოპოქსიუციის ფლქის მიღა

შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ აქციის მსვლელობაში ინტერვენცია წარმოადგენდა სახელმწიფოს მხრიდან მოქალაქეთა შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლებაში ჩარევას, რომელიც იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, არ შეიძლება მივიჩნიოთ გამართლებულად, მინიმუმ გამოყენებული ძალის არაპროპორციულობის გამო.

ლინა ღვინიაძე, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)

1 მაისს მშრომელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით გამართული მანიფესტაცია, რომელსაც ორგანიზებას „ლაბორატორია 1918“ უწევდა, პოლიციის თანამშრომლებსა და აქციის მონაწილეთა შორის დაპირისპირებაში გადაიზარდა. პოლიციამ მსვლელობის ათეულობით მონაწილე დააკავა, დაკავებულთა შორის იყვნენ ჟურნალისტებიც, რომლებიც ადგილზე სამსახურებრივ საქმიანობას ახორციელებდნენ. დარჩენილ მანიფესტანტებს არ მიეცათ მანიფესტაციის მარშრუტის შესაბამისად გაგრძელების შესაძლებლობა და მოგვიანებით მათ სხვა მიმართულებით გააგრძელეს მსვლელობა.

საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ეს იყო პირველი შემთხვევა, როდესაც შინაგან საქმეთა სამინისტრო ჩაერია მანიფესტაციის უფლების განხორციელებაში. ამ შემთხვევის პრეცედენტული მნიშვნელობა გვაფაძლებულებს კიდევ სათანადოდ შევფასოთ სახელმწიფოს ქმედებები და ამ ქმედებების განმარტებები, რომელიც დღეს ხელისუფლების სხვადასხვა შტოს წარმომადგენლების მიერ ვრცელდებოდა. სახელმწიფოს გუშინდელი ქმედება და მისი შეფასებები შეიძლება იყოს ინდიკატორი იმისა, თუ როგორ ხედავს ახალი ხელისუფლება ადამიანის უფლებების მნიშვნელობას და საკუთარ როლს მათი უზრუნველყოფისას. ამ გააზრებისას არანაკლებ მნიშვნელოვანია ამ პროცესში საკანონმდებლო ხელისუფლების როლი, იყო თუ არა ის კრიტიკული ან დაეჭვებული აღმასრულებელი ხელისუფლების მოქმედებებში, განსაკუთრებით იმ პირობებში, როდესაც პოლიციის ქმედებებმა ბუნებრივად

გააჩინა კითხვის ნიშანები ადამიანის უფლებების არაპროპორციული შეზღუდვის თვალსაზრისით.

შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლება არის უმთავრესი იარაღი მოქალაქეების ხელში საჯაროდ და ხმამაღლა, მშვიდობიანი ფორმებით გავლენა მოახდინონ ხელისუფლების მიერ განხორციელებულ პოლიტიკაზე, რაც ბუნებრივია, არ იქნება სასურველი მოსასმენი ან დასანახი სახელმწიფოსთვის. თუმცა, დემოკრატიული საზოგადოების ფუნქციონირებისათვის გამოხატვის ამ ფორმის არსებობა და მისი რეალიზაცია სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია და მასში ჩარევისას სახელმწიფო განსაკუთრებული სიფრთხილით უნდა მოქმედებდეს.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური განცხადება და გავრცელებული მინისტრის შეფასებები, პოლიციის მხრიდან მანიფესტაციის უფლების განხორციელებაში ჩარევის ორ საფუძველზე მიუთითებს. პირველი, შეეზღუდათ მანიფესტანტთა მიერ გზის სავალ ნაწილზე მსვლელობა, რაც სამინისტროს შეფასებით უკანონო ქმედებას წარმოადგენდა და მეორე, პოლიციას აღეკვეთა საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის შემთხვევები, რაც მათივე განმარტებით, აქციის მონაწილეთა დესტრუქციულმა და აგრესიულმა ქმედებებმა გამოიწვია.

ფაქტია, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ აქციის მსვლელობაში ინტერვენცია წარმოადგენდა სახელმწიფოს მხრიდან მოქალაქეთა შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლებაში ჩარევას, რომელიც იმ შემთხვევაშიც კი თუ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, არ შეიძლება

ფოტო: სპაიკი ბოლან

მშრომელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით გამართული მანიფესტაცია, თბილისი, 1 მაისი, 2013

მივიჩნით გამართლებულად, მინიმუმ გამოყენებული ძალის არაპროპორციულობის გამო. მედია საშუალებების მიერ გავრცელებულ კადრებში არ ჩანს დაპირისპირების დაწყების მომენტი და იმ პირთა ქმედებები, რომელიც პოლიციელთა მხრიდან შესაძლოა აღქმული ყოფილიყო, როგორც სამართალდარღვევა, თუმცა, კადრები ასახავს აქციის მონაწილეთა დაკავების შემთხვევებს, სადაც წინააღმდეგობის განევა რიგ შემთხვევებში მონაწილეთა მიერ პოლიციელებთან კამათით გამოიხატებოდა. მაშინაც კი, თუკი სახელმწიფო დაასაბუთებს ცალკეული პირების მხრიდან დესტრუქციული ქმედებების არსებობას და მათი დაკავების აუცილებლობას, მას გაუჭირდება გაამართლოს იმ პირთა დაკავებები, რომლებიც არათუ საზოგადოებრივ წესრიგს არ არღვევდნენ, არამედ არც კი იმყოფებოდნენ გზის სავალ ნაწილზე.

პოლიციელთა მიერ ძალის არაპროპორციულ გამოყენებას ასევე ადასტურებს მანიფესტანტთა დაკავების ფორმები, რომლებსაც

თავად დაკავებულები და აქციის სხვა მონაწილეები აღწერენ. მშვიდობიანი მანიფესტაციის პირობებში, პოლიციის მიერ დაკავებულ პირთა რიცხვიც, რომელიც 25-ს აღწევდა, შესაძლოა მეტყველებს იმაზე, რომ სახელმწიფოს მიერ დაკავება გამოყენებულ იქნა არა როგორც უკიდურესი საშუალება დარღვევის აღსაკვეთად, არამედ სტანდარტული მიდგომა მანიფესტანტთა მიმართ. პოლიციელების მხრიდან ჟურნალისტების დაკავება და მათთვის საქმიანობაში მიზანმიმართული ხელის შეშლა, ასევე არის ის ქმედება, რომელზეც სამინისტროს სათანადო რეაგირება უნდა მოეხდინა, თუმცა მინისტრმა პოლიციელთა მოქმედება შეაფასა, როგორც „სრულებით ადეკვატური.“

პოლიციელთა ერთჯერადი გადაცდომა სახიფათოა უშუალოდ იმ მოქალაქისთვის, რომელსაც ის შეეხება, მაგრამ მანიფესტაციის უფლების შეზღუდვის კანონიერებაში თავდაჯერებული აღმასრულებელი ხელისუფლება სახიფათოა ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისათვის. ■

ფოტო: ლევან ხარაილაძე

ხაჟიში ბევხად უფხო ხაჟხასიუნი ბახდა

ლევ გუდკოვი და მარია ლიპმანი საქართველოში ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის მონვევით იმყოფებოდნენ. „სტალინის თავსატეხი“ – ასე ჰქვია წიგნს, რომელიც კარნეგის ცენტრის პროექტის ფარგლებში მომზადდა. მარია ლიპმანი კარნეგის ცენტრის რუსული ბიუროს მკვლევარია, ლევ გუდკოვი კი – რუსეთის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი სოციოლოგიური კვლევითი ორგანიზაციის „ლევადას ცენტრის“ დირექტორი.

ლიბერალი რუს მკვლევრებს თანამედროვე რუსეთის პრობლემების შესახებ ესაუბრა.

რა შეიცვალა რუსეთში მას შემდეგ, რაც პუტინი მესამედ გახდა ქვეყნის პრეზიდენტი? ძალიან შესამჩნევია ეს ცვლილებები?

მარია ლიპმანი: რა თქმა უნდა, პუტინის ინაუგურაციის შემდეგ რეჟიმი ბევრად უფრო რეპრესიული გახდა. 2012 წლის 6 მაისს სახალხო მიტინგი პოლიციასთან შეტაკებებით და დაპატიმრებებით დასრულდა. მიტინგები 2011 წლის დეკემბრიდან დაიწყო და ძირითადად მშვიდობიანად მიდიოდა, ხელისუფლება კორექტულად იქცეოდა, თუ არ ჩავთვლით მცირე წინააღმდეგობებს აქციების გამართვის უფლების აღების დროს. მიტინგებზე არავის სცემდნენ, არავის იჭერდნენ. 6 მაისს ეს ვითარება დასრულდა. დაიწყო შეტაკებები პოლიციასთან, უამრავი მომიტინგე დააკავეს, ნაწილი გამოუშვეს, მაგრამ დაახლოებით 30 ადამიანი წინასწარ პატიმრობაში რჩება და ერთი წელია მძიმე განაჩენების მოლოდინში ვართ. ეს რეჟიმის რეპრესიულობისკენ ცვლილების არაერთადერთი, მაგრამ ყველაზე ცხადი დადასტურებაა. რაც დრო გადის, ასეთი ცვლილებები უფრო და უფრო მეტი ხდება.

საკანონმდებლო ცვლილებებიც აჩვენებს, რომ ხელისუფლება უფრო და უფრო ავტორიტარული ხდება – კანონები, რომლებიც ამ ბოლო დროს მიიღეს – არასამთავრობო ორგანიზაციების შესახებ, ბავშვების ამერიკაში გაშვილების შესახებ, ჰომოსექსუალობის პროპაგანდის აკრძალვის შესახებ, – სწორედ ამაზე მინიშნებს. როგორი დამოკიდებულება აქვს რუსეთის მოსახლეობას საკანონმდებლო ცვლილებებთან?

ლევ გუდკოვი: ამ მიმართულებით საზოგადოებრივ აზრს მუდმივად ვიკვლევთ. ეს კანონები მოსახლეობის მიერ აღიქმება, როგორც მცდელობა

პირი ამოუკერონ ოპოზიციას. თუმცა, გასათვალისწინებელია, რომ დიდი ქალაქებისა და რეგიონების მოსახლეობის ინფორმირებულობის დონე ძალიან განსხვავებულია და პირდაპირ კავშირშია იმასთან, თუ რა სახის ინფორმაციას იღებს მოსახლეობა პრესიდან და უპირველეს ყოვლისა, ტელევიზიიდან. რუსული პროვინციის სოფლებისა და პატარა ქალაქების მცხოვრებლებს – ეს კი მთელი მოსა-

ეს ყველაზე დიდი კამპანიაა არასამთავრობო სექტორის წინააღმდეგ. უკანასკნელ წლებში სხვადასხვა კამპანიები იყო აქტივისტების წინააღმდეგ, მომიტინგეების წინააღმდეგ, იღებდნენ კანონებს, მაგრამ ასეთი მასობრივი ზეწოლა არასამთავრობო ორგანიზაციებზე აქამდე არასდროს ყოფილა. შემონიშნა მიდის 50 რეგიონის 200-ზე მეტ არასამთავრობო ორგანიზაციაში.

ხლეობის დაახლოებით ორი მესამედია – ხელი არ მიუწვდება იმ ინფორმაციაზე, რომელსაც დიდი ქალაქების მოსახლეობა იღებს. ამიტომაც დიდ ქალაქებში გამოკვეთილად ნეგატიური დამოკიდებულებაა ახალი კანონების მიმართ. პროვინციაში კი უფრო მეტად ინფორმაციის ოფიციალურ წყაროებს ეყრდნობიან და ძირითადად მიესალმებიან კანონს ცენზურის შესახებ, კანონს ცილისწამების შესახებ... რაც

შეეხება, „ანტიმაგნიტსკის“ კანონს (ასე უწოდებენ კანონს, რომელიც რუსეთის დუმამ ე.წ. მაგნიტსკის სიის საპასუხოდ მიიღო და აშშ-ში რუსეთიდან ბავშვების გაშვილებას კრძალავს), აქ ცოტა განსხვავებული ვითარებაა. რამდენადაც უცნაური არ უნდა იყოს, რუსეთის მოსახლეობის დიდ ნაწილს მოსწონს ის, რომ აშშ რუს კორუმპირებულ ჩინოვნიკებს აკრძალვებს უწესებს.

მარია ლიპმანი: რაც შეეხება ანტიმაგნიტსკის კანონს, ხელისუფლების რიტორიკა ასეთი იყო – მოდით, აკრძალეთ ამერიკაში ჩვენი ბავშვების გაყიდვაო. შეუძლებელია ასეთ ფორმულირებას მხარი არ დაუჭირო – ცხადია, არავის უნდა ბავშვები სადმე გაყიდონ. მეორე თეზისი, რომელზედაც მუდმივად აქცენტს სვამს ხელისუფლების მხარდამჭერი ტელემედია, ასეთია: – ჩვენს ბავშვებს ამერიკაში კლავენ. ის რამდენიმე ტრაგიკული შემთხვევა, როცა რუსეთიდან გაშვილებული ბავშვები ამერიკაში დაიღუპნენ, ტელევიზიის მიერ ვრცელდება და გადმოიცემა ისე, რომ მოსახლეობას შთაბეჭდილება ექმნება – ნებისმიერი ბავშვი, რომელიც ამერიკაშია გაშვილებული, სასიკვდილო საფრთხის წინაშე დგას. მეორე მხრივ, ოფიციალურ ტელეარხებზე არ ჩანს, რა მდგომარეობაში არიან მიუსაფარი ბავშვები რუსეთის ბავშვთა სახლებში, მით უმეტეს, ტელეარხებზე არ ჩანან ავადმყოფი ბავშვები, რომლებსაც, თუკი მძიმე ფიზიკური ან ფსიქიკური დარღვევა აქვთ, რუსეთში სიკვდილი ელით. როცა ასეთ ინფორმაციას იღებენ, ბუნებრივია, ადამიანები მხარს უჭერენ ხელისუფლებას.

სხვა დამოკიდებულება აქვთ იმათ, ვისაც ხელი მიუწვდება ინფორმაციაზე, ასეთი ინფორმაცია ინტერნეტში დიდი რაოდენობითაა – ერთი მხრივ, იმის შესახებ, რა ხდება რუსეთის ბავშვთა სახლებში და მეორე მხრივ – ბევრია იმ ახალგაზრდების წარმატებული ისტორიები, რომლებიც რუსეთიდან გააშვილეს და ამერიკაში გაიზარდნენ.

ამერიკაში ბავშვების გაშვილების აკრძალვას ეწინააღმდეგება უმცირესობა, ისიც – დიდი ქალაქების მცხოვრებთა უმცირესობა...

ისეთი ტელეარხები, როგორცა RTVI და „დოჟდი“, რუსეთის პროვინციებში მიუწვდომელია?

მარია ლიპმანი: RTVI -ის რუსეთის მოსახლეობა თითქმის არ უყურებს. ეს ტელევიზია, ძირითადად, რუსი ემიგრანტებისთვისაა – უყურებენ ამერიკაში, ისრაელში, გერმანიაში, მაგრამ არა – რუსეთში. „დოჟდს“ უფრო და უფრო მეტი მყურებელი ჰყავს, თუმცა ის საკაბელო ან ინტერნეტ ტელევიზიაა და მისი აუდიტორია მაინც შეზღუდულია. მაგრამ თუკი თქვენ მოსკოველ ლიბერალურად განწყობილ ახალგაზრდებთან მოხვდებით, და სწორედ ისინი მონაწილეობდნენ საპროტესტო აქციებში, მუდმივად მოისმენთ საუბრებს იმაზე, რასაც „დოჟდში“ უყურებენ.

ლევ გუდკოვი: ეს მაინც მცირე აუდიტორიაა, თუმცა რუსეთში საკაბელო ტელევიზიის მყურებელთა რაოდენობა 7%-დან გაიზარდა 10-12%-მდე. ასევე, კვლევებით დასტურდება, რომ ტელევიზია ინფორმაციის ყველაზე მნიშვნელოვანი და გავლენიანი გამავრცელებელია.

ისიც მინდა ვთქვა – მოსკოვი ძალიან განსხვავდება დანარჩენი რუსეთისგან – გარემოც, ინფრასტრუქტურაც, ადამიანებიც. საკმარისია გითხრა, რომ მოსკოვში დასაქმებულთა ნახევარზე მეტს უმაღლესი განათლება აქვს, მაშინ, როცა მთელ ქვეყანაში უმაღლესი განათლების მქონეთა რაოდენობა მხოლოდ 24%-ია.

რუსეთში ასევე შეზღუდვები დაუნესეს არასამთავრობო სექტორს. ეს მხოლოდ იმ ორგანიზაციებს ეხება, რომლებიც ადამიანის უფლებებზე მუშაობს თუ სხვებსაც?

მარია ლიპმანი: ანტიმაგნიტსკის კანონის შემადგენელი ნაწილია იმ ორგანიზაციების მუშაობის აკრძალვა, რომლებიც ამერიკიდან ფინანსდება.

კანონის ეს ნაწილი ჯერჯერობით არ ამოქმედებულა. ჯერ საუბარია კანონზე „უცხოელი აგენტების შესახებ“. ეს სხვა კანონია, რომელიც მოითხოვს, რომ ორგანიზაციებმა, რომლებიც საერთაშორისო ფონდების მიერ ფინანსდება და პოლიტიკურ მოღვაწეობას ეწევიან, უცხოელი აგენტის ნოდება აიღონ. მოსკოვში ამ კანონს „ყვითელი ვარსკვლავის კანონს“ უწოდებენ. ის შარშან მიიღეს და 2013 წლის მარტამდე არ ამუშავებულა. მარტიდან სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ, პროკურატურიდან დანყებული სანიტარული სამსახურით დამთავრებული, არასამთავრობო ორგანიზაციების მასობრივი შემომწმებების კამპანია დაიწყო. ამ შემომწმებების მიზეზს პრეზიდენტი პუტინი და პროკურატურის ჩინოვნიკები სხვადასხვანაირად ხსნიან. მაგრამ ხელისუფლების მიზანი ნათელია – უცხოელი აგენტების გამოვლენა და მათი დასჯა.

საერთაშორისო ორგანიზაციები ისევ მუშაობენ რუსეთში?

ლევ გუდკოვი: USAID-ი რუსეთიდან წავიდა, სწორი იქნება თუ ვიტყვით, გააგდეს. მათი პროგრამები შეჩერებულია, ოფისები დაკეტულია. USAID-ი არამხოლოდ არასამთავრობო ორგანიზაციებს აფინანსებდა, არამედ, ხელისუფლებასაც ეხმარებოდა – „ედინაია“ როსიას“ და, მაგალითად, მოძრაობა „ნაშის“. თუმცა, რუსეთის ხელისუფლებამ ამ ყველაფერს ხაზი მაინც გადაუსვა.

მარია ლიპმანი: ამას გარდა რუსეთში მუშაობა შეწყვიტა საერთაშორისო რესპუბლიკურმა ინსტიტუტმა (IRI) და ნაციონალურ-დემოკრატიულმა ინსტიტუტმა (NDI). ამერიკის რესპუბლიკური პარტიის ეს ორი ორგანიზაცია სხვადასხვა ქვეყანაში დემოკრატიის განვითარებას უწყობს ხელს. აღსანიშნავია, რომ USAID აფინანსებდა ბევრ სხვადასხვა სამედიცინო და სოციალურ პროექტს – როგორცაა, მაგალითად, ტუბერკულოზის გავრცელების წინააღმდეგ ბრძოლა. ბევრი ორგანიზაცია, რომელიც უკვე

თითქმის ორი ათწლეულია არსებობს, ძალიან მძიმე დღეში აღმოჩნდა. ჯერჯერობით რაღაც პროექტები ისევ გრძელდება, მაგრამ სრულიად გაურკვეველია, მომავალში როგორ შეძლებენ მუშაობას.

აკრძალვა მხოლოდ ამერიკულ ორგანიზაციებს ეხება თუ ევროპულებსაც?

მარია ლიპმანი: ფორმალურად ევროპული ორგანიზაციებისთვის რუსეთში მუშაობა არ აუკრძალავთ. მაგრამ დღევანდელი შემომწმებების კამპანია ევროპულ ფონდებსაც შეეხო, მათ შორის, გერმანულ ფონდებსაც, რომლებიც საპარლამენტო პარტიებთან მუშაობენ. ძალიან უცნაურია, რომ პროკურატურა ამომწმებს იმ პოლიტიკურ პარტიებს, რომლებიც ძალიან ლოიალურები არიან პუტინის ხელისუფლების მიმართ. ამავე შემომწმებების ტალღაში მოყვა ისეთი ორგანიზაცია, როგორია „ფრანგული ალიანსი“, რომელიც ფრანგული ენისა და კულტურის პროპაგანდას ეწევა. ამომწმებენ იმათაც, რომლებსაც პოლიტიკურ მოღვაწეობასთან არანაირი შეხება არ აქვთ.

ლევ გუდკოვი: თანაც, რუსული კანონმდებლობა არანაირად არ განმარტავს, რა არის პოლიტიკური მოღვაწეობა, ამიტომაც აქ შეუძლიათ იგულისხმონ ყველაფერი, რაც გაუხარდებათ. მით უმეტეს, თუკი საზოგადოებრივ აზრზე ზეგავლენასაც მიათვლიან, შეუძლიათ დევნა ნებისმიერი საბაბით დაიწყონ.

მარია ლიპმანი: ეს ყველაზე დიდი კამპანიაა არასამთავრობო სექტორის წინააღმდეგ. უკანასკნელ წლებში სხვადასხვა კამპანიები იყო აქტივისტების წინააღმდეგ, მომიტინგეების წინააღმდეგ, იღებდნენ კანონებს, მაგრამ ასეთი მასობრივი ზენოლა არასამთავრობო ორგანიზაციებზე აქამდე არასდროს ყოფილა. შემომწმება მიდის 50 რეგიონის 200-ზე მეტ არასამთავრობო ორგანიზაციაში. თუმცა, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ გაცილებით მეტ ორგანიზაციას ამომწმებენ, იმიტომ, რომ ყველა არ ასაჯაროებს ამ შემომწმების ფაქტს.

თუკი ეს კამპანია გაგრძელდა, როგორ ხედავთ, რა ელის რუსეთში არასამთავრობო სექტორს?

ახლა სექტორზე კი არა, იმ კონკრეტულ ადამიანებზე უფრო ვფიქრობთ, რომლებიც განაჩენს დღე-დღეზე ელიან. ბევრი მათგანი უკვე თვეებია წინასწარი დაკავების იზოლაციაშია – უპირველესად, 6 მაისის პატიმრებს ვგულისხმობ. რამდენიმე ადამიანი ამ დღეებშიც დააკავეს. სწორედ ახლა მიდის დაპატიმრებების ახალი ტალღა.

უნდა ვისაუბროთ სერგეი უდალცოვზე და ალექსეი ნავალნიზე. უდალცოვი შინაპატიმრობაშია და მყარი საფუძველი გვაქვს ვივარაუდოთ, რომ მიიღებს საპატიმრო სასჯელს, 6 მაისის საქმე ისე მიდის, რომ ალბათ უდალცოვს დასდებენ ბრალს ამ აქციის ორგანიზებაში. ალექსეი ნავალნის სასამართლო ელის და ვფიქრობთ, ხელისუფლებამ „კეთილი ნება“ რომ გამოიჩინოს და არასაპატიმრო სასჯელი შეუფარდოს, მაინც პოლიტიკური პროცესების მიღმა დარჩება და აღარ ექნება უფლება, სადმე იყაროს კენჭი. თუმცა უფრო მეტად ველით, რომ მასაც პატიმრობას შეუფარდებენ.

ლევ გუდკოვი: „ედინაია როსია“ ალბათ ვეღარ ჩამოირეცხავს იმ სახელს, რომელიც მას ალექსეი ნავალნიმ უწოდა – „თალითებისა და ქურდების პარტია“. მოხალისეები დეპუტატების ქონებას დასავლეთში ეძებენ, მონაცემებს ინტერნეტში აქვეყნებენ. პუტინის ხელისუფლების კორუმპირებულობა უკვე ისეთი ფაქტია, რაზეც არავინ დავობს. როდესაც მოსახლეობას ვეკითხებით, იზიარებენ თუ არა მოსაზრებას, რომ „ედინაია როსია“ თალითებისა და ქურდების პარტიაა, 40%-ზე მეტი დადებითად გვპასუხობს.

მარია ლიპმანი: საინტერესოა ისიც, რომ ალექსეი ნავალნიმ ეს ფრაზა: „თალითებისა და ქურდების პარტია“ ორი წლის წინ ერთ-ერთ რადიო გადაცემაში თქვა და ის ეგრევე აიტაცა ხალხმა. ეს ხდება იმ დროს, როცა ნავალნის სახელისუფლებლო არხებზე

ფართო აუდიტორიის წინაშე გამოსვლის შესაძლებლობა არ აქვს.

ლევ გუდკოვი: ამ ლოზუნგთან ხალხის დამოკიდებულებაში ხელისუფლების მიმართ ჩუმი სიძულვილი ჩანს. სხვათა შორის, იმ ადამიანების რიცხვი გაცილებით უფრო მეტია, ვიდრე მათი რაოდენობა, ვინც იცის, ვინ არის ალექსეი ნავალნი. მისთვის ტელესივრცე დაკეტილია.

■ პუტინი ერთი ნუთითაც არ უშვებს, რომ პატრიარქი, ან ვინმე, ვინც არ უნდა იყოს, მიუახლოვდეს მის რეიტინგს და პოპულარობას. კრემლი იმასაც აკონტროლებს, რომ ეკლესიის რეიტინგი ხელისუფლებას წაადგეს, მაგრამ ეკლესიის ავტონომიური ძალაუფლება არ განამტკიცოს.

ახლა რუსეთში მასობრივი საპროტესტო აქციები აღარ იმართება. გაქრას ის საპროტესტო მუხტი, რომელიც შარშან იყო?

მარია ლიპმანი: ადამიანების დაშინება იოლია. თავიდან მხიარული, ხალხმრავალი მიტინგები იყო, შემდეგ ერთ-ერთი მიტინგი დაპატიმრებებით დასრულდა და ახლა ადამიანებს გარეთ გამოსვლის ეშინიათ. თუმცა, მაინც ვერ ვიტყვი, რომ ამან საპროტესტო მუხტი ჩაახშო. ასე ნამდვილად არ არის. საზოგადოების გარკვეულ ნაწილში რეჟიმის მიუღებლობა და სიძულვილი იზრდება. უკმაყოფილება დღეს ქუჩის აქციებზე არ ჩანს, მაგრამ ის არსებობს და უფსკრული საზოგადოების ერთ ნაწილსა და ხელისუფლებას შორის იზრდება. ეს

კარგად ჩანს ინტერნეტში – აქტივისტები ეძებენ ჩინოვნიკების გადამალულ ქონებას და ამის შესახებ ბლოგებზე წერენ, ასევე ძალიან აქტიურად მიდის მოპარული დისერტაციების გამოვლენის კამპანია. ახალგაზრდები, და არამხოლოდ აკადემიური სფეროდან, გატაცებით მუშაობენ ამ მიმართულებით და ინტერნეტში ჩნდება ახალ-ახალი ცნობები ჩინოვნიკების მოპარული დისერტაციების შესახებ. ასეთმა პირადმა ინიციატივებმა იმატა. ამას გარდა, ორმა ახალგაზრდამ გააკეთა საიტი, სადაც რუკაზეა დატანილი ყველა ის ადგილი, სადაც აქცია ან პიკეტი ვინმეს დაკავებით დასრულდა. მართალია, დღეს რუსეთში მასობრივი მიტინგები არ ტარდება, მაგრამ მცირე პიკეტები და აქციები არა მხოლოდ მოსკოვში, არამედ მთელ რუსეთში ეწყობა. ხელი-სუფლება ძალიან მკაცრად მოქმედებს – მოპიკეტებებს იჭერენ. ძალიან პროფესიულად და ლამაზად გაკეთებული საიტია, სადაც თვალნათლივ ჩანს, თუ როგორ იზრდება რეპრესიების რიცხვი.

რამდენად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს მართლმადიდებლური ეკლესია რუსეთის ცხოვრებაში?

ლევ გუდკოვი: ეს ძალიან საინტერესო საკითხია. მაშინ, როდესაც ლევადას ცენტრმა კვლევების ჩატარება დაიწყო, 80-იანი წლების ბოლოს, რუსეთის მოსახლეობის მხოლოდ 16% თვლიდა თავს მორწმუნედ. ახლა ეს რიცხვი 77%-ია. აქ, ბუნებრივია, სხვადასხვა რელიგიის მიმდევრები იგულისხმებიან. რაც შეეხება მართლმადიდებლობას, ამ ბოლო დროს მიდის კამპანია (ეკლესიისა და ნაციონალისტების მიერ) რომ სწორედ მართლმადიდებლობაა რუსობის განმსაზღვრელი. ამის პარალელურად რუსეთში მოქალაქეები არანაირ სულიერ, რელიგიურ რეფლექსიებს არ ავლენენ. თუმცა, იმას, რომ მართლმადიდებლობა და რუსობა ერთი და იგივეა, გამოკითხული მოსახლეობის უმრავლესობა ეთანხმება. ამავე დროს ეკლესიის აქტიური მრევლი რუსეთის მთელი მოსახლეობის 4%-7%-ს

შეადგენს. თანაც, მათი დიდი ნაწილი მთელი ცხოვრების მანძილზე ორი რიტუალით კმაყოფილდება – ნათლობითა და წესის აგებით და ეკლესიაში წელიწადში ორჯერ – შობასა და აღდგომას მიდის.

რუსეთის პატრიარქმა კირილმა საკუთარ თავზე აიღო მისია, ხელისუფლებას კიდევ უფრო გაუმყაროს ლეგიტიმაცია. პატრიარქის ფორმულირების მიხედვით ეკლესია ბევრად უფრო მნიშვნელოვანი ინსტიტუტია, ვიდრე სახელმწიფო. სასულიერო პირებს არაერთხელ აღუნიშნავთ, რომ რუსულ ცივილიზაციას ეკლესია ინახავს და არა – სახელმწიფო. პატრიარქი კირილის თქმით კი, პუტინის გამოჩენა ღვთის მიერ მოვლენილი სასწაულია.

პატრიარქი კირილი პოპულარობით სარგებლობს რუსეთში? საქართველოში უკანასკნელი წლების მანძილზე ყველაზე მაღალი რეიტინგი კათალიკოს-პატრიარქს, ილია მეორეს აქვს...

მარია ლიბმანი: რუსეთში საქართველოსგან ძალიან განსხვავებული სიტუაციაა. თქვენთან ხელისუფლება არჩევნებით შეიცვალა. ჩვენში უალტერნატივობის და ხელისუფლების შეუცვლელობის განცდა ძალიან ღრმადაა გამჯდარი. პუტინი უკვე 10 წელზე მეტია, მართავს და სავარაუდოდ, კიდევ 12 წელს დარჩება ხელისუფლებაში. არ ვიცი, სინამდვილეში რა მოხდება, მაგრამ პუტინი ერთი წუთითაც არ უშვებს, რომ პატრიარქი, ან ვინმე, ვინც არ უნდა იყოს, მიუახლოვდეს მის რეიტინგს და პოპულარობას. კრემლი იმასაც აკონტროლებს, რომ ეკლესიის რეიტინგი ხელისუფლებას წაადგეს, მაგრამ ეკლესიამ ავტონომიური ძალაუფლება არ განიმტკიცოს. ასევე ზრუნავს იმაზეც, რომ ეკლესიას დამოუკიდებლად მაღალი ავტორიტეტი არ ჰქონდეს. საუკუნეებით გამყარებული რუსული ტრადიციის მიხედვით ეკლესია ემსახურება ხელისუფლებას და მისგან ძვირფას საჩუქრებს იღებს. ეკლესია რუსეთში ერთადერთი ინსტიტუტია,

რომელსაც რევოლუციამდელი ქონება უბრუნდება, არ არის კონკურენტულ პირობებში სხვა კონფესიებთან, ფლობს დიდი რაოდენობით უძრავ ქონებას, შეუძლია საეკლესიო სკოლების გახსნა, და ა.შ.

ეკლესია შედის საჯარო სკოლებში? მარია ლიბმანი: ჯერჯერობით ვერა, მაგრამ ამ მიმართულებითაც მუშა-

■ იმას, რომ

მართლმადიდებლობა და

რუსობა ერთი და იგივეა,

გამოკითხული მოსახლეობის

უმრავლესობა ეთანხმება.

ამავე დროს ეკლესიის აქტიური

მრევლი რუსეთის მთელი

მოსახლეობის 4%-7%-ს

შეადგენს.

ობენ. ამას გარდა ეკლესიას სურს კანონმდებლობით გაიმყაროს საკუთარი სტატუსი და მორალური ავტორიტეტი. მაგალითად, ახლა პარლამენტი განიხილავს კანონს „მორწმუნეთა გრძნობების შეურაცხყოფის აკრძალვის შესახებ“, რომელიც პირველი მოსმენით უკვე გასულია პარლამენტში.

ლევ გუდკოვი: პატრიარქის რეიტინგი არ არის მაღალი და თანდათან ეცემა. მაქსიმალურ ზღვარს, 7%-ს კირილის პოპულარობამ „პუსი რაიოტის“ პროცესის დროს მიაღწია. ახლა ისევე დაეცა 5%-მდე. ამ დროს პუტინს ამავე გამოკითხვის მიხედვით 36% აქვს, მერე დიდი ვარდნაა, მეორეა – შაიგუ, მესამე – მედვედევი.

აღსანიშნავია ერთი მოვლენაც – რუსეთის პროვინციებში საკმაოდ იზრდება სხვადასხვა პროტესტანტული

ჯგუფებისა და სექტების გავლენა, ზოგან ისე, რომ მართლმადიდებლურ ეკლესიასაც კი უწევს კონკურენციას. ასეთ ჯგუფებს, როგორც წესი, ებრძვიან. მათი პოპულარობა გარკვეულწილად განპირობებულია იმით, რომ ისინი სოციალურ ქველმოქმედებას ეწევიან.

არის თუ არა ქსენოფობია დღეს პრობლემა რუსეთისთვის? უკვე რამდენიმე წელია ეთნიკურ ნიადაგზე მკვლევარები ნაკლებად ხდებიან, თუმცა, როდესაც რუსულ საიტებს ვკითხულობთ, ჩანს, რომ ქსენოფობია, განსაკუთრებით, ანტისემიტიზმი, ძალიან ძლიერია რუსულ საზოგადოებაში...

ლევ გუდკოვი: ისევ კვლევებს მივყევით. ფაქტია, რომ 80-იანების ბოლოს რუსეთში ქსენოფობიის ბევრად უფრო დაბალი მაჩვენებელი იყო, ვიდრე დანარჩენ საბჭოთა რეპუბლიკებში. 90-იანების შუა წლებიდან, კრიზისის ფონზე დაიწყო რუსული ნაციონალიზმის ზრდა და პიკს მიაღწია 2004-05 წლებში და შემდეგ იმავე ნიშნულზე დარჩა. დღევანდელი კვლევების მიხედვით რუსეთში ქსენოფობია ორჯერ უფრო მაღალია, ვიდრე საშუალოდ ევროპაში.

ეთნიკურ ნიადაგზე ჩადენილი მკვლევარების რიცხვი შემცირდა, რადგან, რამდენადაც უცნაური არ უნდა იყოს, პუტინის ხელისუფლებამ ამ მიმართულებით ძალიან მკაცრი ზომები გაატარა – შეიცვალა კანონმდებლობა, კანონის აღსრულების პრაქტიკა, რამდენიმე გახმაურებულ მკვლევარში ეჭვმიტანილები უმკაცრესად დასაჯეს.

რაც შეეხება ანტისემიტიზმს, რუსეთში ძალიან ცოტა ებრაელი დარჩა – წინა აღწერის მიხედვით, 230 00 ადამიანი, რომლებიც ძირითადად 4 დიდ ქალაქში არიან თავმოყრილნი, რუსეთის პროვინციების მცხოვრებლებს ცოცხალი ებრაელი თვალითაც არ უნახავთ. თუმცა, ანტისემიტიზმი დარჩა, როგორც ნებისმიერი სახის ქსენოფობიის პარადიგმა და ნებისმიერი ეთნიკური მიუღებლობა სწორედ ამ პარადიგმაზე ეწყობა. ესაა სიძულვილის ენის რუ-

გილოცავთ
აღდგომის ბრწყინვალე
ღმესასწაულს

ყოველი ჩვენგანი მნიშვნელოვანია

290 90 90

* 90 90

BR.GE

ვაუჩი სსიფიბი ჰანდრალი

სული სტრუქტურა, რომელიც ინტერნეტში განსაკუთრებით მძაფრად ჩანს. ქსენოფობიის მაჩვენებელი დიდწილად ხელისუფლების პოლიტიკაზეა დამოკიდებული. როდესაც ხელისუფლება პროვოცირებას უკეთებს ქსენოფობიას, მაშინვე მაღლა იწევს ნიშნული, როცა ხელისუფლების მხრიდან ქსენოფობიური პროპაგანდა სუსტდება, მოსახლეობაშიც ნაკლებად მძაფრად იგრძნობა ქსენოფობიური განწყობები. თანაც ობიექტივ იცვლება – თუკი 5-10 წლის წინ სიძულვილს ძირითადად კავკასიელების მიმართ გამოხატავდნენ, დღეს მთავარი ობიექტები რუსეთში სამუშაოდ ჩამოსული შუააზიელები, შრომითი მიგრანტები არიან. რუსული მედიით დროდადრო მაინც მიდის პროპაგანდა, რომ მიგრანტთა შორის ბევრი კრიმინალია, არადა, სტატისტიკის მიხედვით ადგილობრივებს შორის გაცილებით მეტია დამნაშავე.

მარია ლიპმანი: ანტისემიტიზმი ასე ვთქვათ, სიმბოლური დატვირთვითაა, მაგრამ ადამიანები, რომლებიც სხვანაირად გამოიყურებიან, რუსეთში მართლა არიან საფრთხის ქვეშ. ეს რასობრივი შულღია და არა უბრალოდ, ქსენოფობია. ესაა რასიზმის რუსული გამოვლინება.

საინტერესოა ისიც, რომ ბოლო დროს პუტინი უფრო და უფრო ხშირად საუბრობს იმაზე, რომ რუსეთი არ შეიძლება იყოს მხოლოდ რუსების სახელმწიფო, რომ ეს რუსეთის დასასრული იქნებოდა. ვფიქრობ, ამგვარი რიტორიკა რუსულ საზოგადოებაში დაგროვილი ქსენოფობიური ენერჯის შიშითაა გამოწვეული. ამ ენერჯიამ რომ გადმოხეთქოს, ძალადობა პირდაპირ ქუჩებში დაიწყება. ეს ერთადერთია, რისთვისაც მადლობა შეიძლება ვუთხრათ პუტინს. მაგრამ საქმე ის გახლავთ, რომ პუტინის ხელისუფლებას ნებისმიერი ენერჯის ეშინია, იქნება ეს ლიბერალური თუ ნაციონალისტური პროტესტი. ანტიამერიკული კამპანიის ერთ-ერთი მიზანი ისიცაა, რომ ერთმანეთთან თანხმობაში მოიყვანოს ეთნიკური ქსენოფობია და სახელმწიფო ნაციონალიზმი.

ქსენოფობიის მიზეზთა შორის არ გვიხსენებია ორი ჩეჩნური ომი, შეუწყნარებლობის გამომწვევი უმნიშვნელოვანესი მოვლენა. მილიონმა რუსმა ახალგაზრდამ გამოიარა და ნახა ეს ომი, ნახა მტერი საკუთარ თანამოქალაქეთა შორის და ამას უკვალოდ არ ჩაუვლია. უკვე ექვსი წელია, 4 ნოემბერს მოსკოვში იმართება ე.წ. „რუსული მარში“, ერთ-ერთი სამარცხვინო მოვლენა უკანასკნელი წლების რუსე-

■ თუკი 5-10 წლის წინ

სიძულვილს ძირითადად

კავკასიელების მიმართ

გამოხატავდნენ, დღეს მისი

მთავარი ობიექტები რუსეთში

სამუშაოდ ჩამოსული

შუააზიელები, შრომითი

მიგრანტები არიან.

თის ისტორიაში. ყველაზე მრავალრიცხოვანი „რუსული მარში“ 2012 წელს იყო – 15 000 ადამიანმა მიიღო მონაწილეობა. პუტინის ხელისუფლებამ შემოიღო დღესასწაული, 4 ნოემბერი, მაგრამ მას არანაირი ნარატივი არ გააჩნია – არ ვიცით, რას ვზეიმობთ. ეს ლაკუნა (?) მაშინვე შეივსო რუსული შოვინიზმით, სადაც უკეთეს შემთხვევაში ასეთი ლოზუნგებით მოდიან – „რუსეთი რუსებისთვის“, „მოსკოვი მოსკოველებისთვის“ და უარეს შემთხვევაში... ვერც გავიმეორებ იმას, რაც მათ პლაკატებზე უწერიან...

ლევ გუდკოვი: აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ, რომ რუსულ ქსენოფობიას გარეშე მტრის ფაქტორიც კვებავს. ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ანტიამერიკანიზმზე, რომელიც მუდმივად არსებობს, ახლო მეზობლები კი იცვლებიან – უფრო ხშირად ეს ბალტიისპირეთის ქვეყნებია, რაღაც

დროს – პოლონეთი, ბოლო დროს – საქართველო.

რამდენად აინტერესებს რუსულ საზოგადოებას, რა ხდება საქართველოში? როგორ ფიქრობთ, რატომ იყო რუსული ლიბერალური პრესა სააკაშვილის ხელისუფლების მხარეს?

ლევ გუდკოვი: რუსეთში ძალიან ცუდად იციან, რა ხდება საქართველოში. სახელწიფო პრესა ძირითადად, უარყოფით კონტექსტში აშუქებდა საქართველოს, ინტერნეტში და ლიბერალურ მედიაშიც ძალიან მწირია ინფორმაცია საქართველოში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

საქართველოში სამართლიანი არჩევნები ჩატარდა, ჩვენ ამას ვაფასებთ. რაც არ უნდა იყოს, სააკაშვილს დასავლური კურსი ჰქონდა, ეს რუსი ლიბერალებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, ისინი, იმ ფონზე, რომ ძალიან ცოტა რამ იცოდნენ სააკაშვილის მმართველობის სტილის შესახებ, მხარს უჭერდნენ მის დასავლურ კურსს.

საინტერესოა ერთი ფაქტიც – სააკაშვილის პარტიის არჩევნებში დამარცხების შემდეგ ნაციონალურ ტელეარხებზე საქართველოს შესახებ ნეგატიური კამპანია შეწყდა და ეს მაშინვე აისახა საზოგადოებრივ აზრზე – რუსები საქართველოს ახლა ბევრად უფრო პოზიტიურად აფასებენ, ვიდრე რამდენიმე თვის წინ.

მარია ლიპმანი: პუტინის პირადი მტერი, ის, ვისი ჩამოგდებაც მას 2008 წელს უნდოდა, არჩევნებში დამარცხდა. რუსი ლიბერალები ამ ფაქტს აღიქვამენ, როგორც პუტინის გამარჯვებას. თითქოს საქართველოში მიმდინარე მოვლენები იმასაც ჰგავს, რაც უკრაინაში ორი წლის წინ მოხდა. რუს ლიბერალებს ძალიან არ უნდათ, რომ საქართველომ დასავლური კურსი პრორუსულზე გაცვალოს. თქვენი ახალი პრემიერი კი ჯერჯერობით ამოუცნობია. ■

ესაუბრა ნინო ბექიშვილი
ინტერვიუ ჩაწერილია 11 აპრილს

Part of the
ProCredit Group

პროკრედიტ ბანკი
ProCredit Bank

Georgia

ონლაინ ბანკინგი

ყველა პირობა
თქვენი უომბურობისთვის!

online.procreditbank.ge | 📞 *22 22 📞 220 22 22

იქსა თუ ახა ჩხილოეთ ხაზხასია მსოფლიო ჰიობიანად?

ბოსტონის ტერაქტის გამოძიების შედეგებმა უახლოეს მომავალში შესაძლოა მნიშვნელოვნად შეცვალოს ამერიკულ-რუსული ურთიერთობები კავკასიის ქრილში.

ვალერი ძუცვი

ამ კითხვას პასუხი იმის მიხედვით გაეცემა, თუ როგორ განვითარდება მოვლენები არა მხოლოდ ჩრდილოეთ, არამედ სამხრეთ კავკასიაშიც, ასევე, მნიშვნელოვანია, თუ როგორ სახეს მიიღებს ურთიერთობა მსოფლიო ზესახელმწიფოებს შორის.

ბოსტონის ტერაქტის შემდეგ ჩრდილოეთ კავკასია მოულოდნელად მსოფლიო მასმედიის ყურადღების ცენტრში მოექცა. სოჭის ოლიმპიადის მოახლოება, ბოსტონის უცნაური ტერაქტი თავისთავად გამოიწვევს იმას, რომ აშშ-ს ზოგადად კავკასიისთვის მეტი ყურადღების დათმობა მოუხდება. როგორც ჩანს, ასევე გაიზრდება რეგიონის პრიორიტეტულობა რუსეთისთვისაც.

2013 წლის მარტსა და აპრილში მეტ-ნაკლებად მშვიდ ჩრდილოეთ ოსეთსაც კი გადაურბინა კონტროლისტულ ოპერაციათა ტალღამ. რესპუბლიკის რამდენიმე რაიონში, ყველაზე სამხრეთით მდებარე, პრიგოროდნიდან დაწყებული, ყველაზე ჩრდილოეთ რაიონით, მოზდოკით დამთავრებული, საგანგებო რეჟიმი არაერთგან გამოცხადდა. საფიქრებელია, რომ ჩრდილოეთ ოსეთის ხელი-სუფლებამ ეს ოპერაციები პროფილაქტიკისთვის, 2014 წლის სოჭის ოლიმპიადისათვის მზადების ფარგლებში ჩაატარა. სასაზღვრო კონტროლის საგრძნობი გამკაცრებით აღინიშნა ეს პერიოდი სამხრეთ ოსეთში, სასაზღვრო ზოლი განსაკუთრებული დამცავი საშუალებებით გამყარდა.

ჯერ არ ჩანს, გამართლდება თუ არა ამ დღეებში წამოყენებული კონსპიროლოგიური თეორიები, მაგრამ ბოსტონის ტერაქტის შემდეგ არა მხოლოდ აშშ-ს, არამედ ზოგადად დასავლეთს, კავკასიაზე უფრო მეტად მოუწევს კონცენტრირება. ვინც არ უნდა იდგეს ამ ტერაქტის უკან, რუსული სპეცსამსახურები თუ დოკუ უმაროვის კავკასიის ემირატი, თუნდაც აღმოჩნდეს, რომ ძმები ცარნაევები დაღესტნელი „ბოევიკების“ ბრძოლამ შთააგონა, ერთი რამ მაინც ცხადია: ჩაუმცხრალი ომი ჩრდილოეთ კავკასიაში ერთ-ერთ საერთაშორისო პრობლემად იქცა.

რუსეთის წინაშე მდგარი დილემა იმაში მდგო-

მარეობს, რომ მას ჩრდილოეთ კავკასიაში საერთაშორისო ძალების შეშვება არ სურს, მაგრამ, ამავე დროს, ტერორიზმის მუქარის გავრცელებას თავად ვერ უმკლავდება და ამის გამო რუსეთი ფაქტობრივად უკვე თავად იქცა საერთაშორისო პრობლემად – იმისგან დამოუკიდებლად, ითამაშეს თუ არა რუსულმა სპეცსამსახურებმა რაიმე როლი ბოსტონის ტერაქტის მზადებაში.

პრემიერმა ივანიშვილმა კავკასიის მიმართ აშშ-ს ვექტორის შეცვლა იგრძნო და ამ ცვლილების მის სასარგებლოდ გამოყენება იჩქარა, როცა საქართველოს წინა ხელისუფლება ჩრდილოკავკასიელი „ბოევიკების“ მფარველობაში დაადანაშაულა, თუმცა კი ნათქვამთან ერთად დასძინა, ვითარებაში გამოძიება გაგვარკვევსო.

ამასთან, ბოსტონის ტერაქტის გამოძიების შედეგებმა უახლოეს მომავალში შესაძლოა მნიშვნელოვნად შეცვალოს ამერიკულ-რუსული ურთიერთობები კავკასიის ქრილში. ჯერჯერობით ძნელია თქმა, რა ნიშნით შეიძლება მოხდეს ეს ცვლილება, მაგრამ ნეგატიური ტრენდი უფრო სავარაუდოა, რადგან რუსეთი ამერიკაში დაწყებულ გამოძიებას საკმარის დახმარებას არ გაუწევს, და ამავე დროს დაბრკოლებებს შეუქმნის აშშ-ს სერიოზულ მონაწილეობას ჩრდილოეთ კავკასიის უსაფრთხოების საკითხებში. ამან შეიძლება გაამძაფროს რუსეთსა და აშშ-ს შორის კავკასიისთვის მეტოქეობა. რასაკვირველია, ამ ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის ნაკლებად მოსალოდნელი, პოზიტიური განვითარების სცენარიც შესაძლებელია. ასეთ შემთხვევაში უნდა ველოდოთ, რომ სოჭის 2014 წლის ზამთრის ოლიმპიადისთვის მზადება ორმხრივი, გაფართოებული თანამშრომლობით გაგრძელდება. ასეა თუ ისე, კავკასიისათვის მთლიანობაში ეს მისი მტკივნეული პრობლემების „რევიზია“ და გარკვეულ „შეჯანჯვლარებას“ მოასწავებს, რომელთაც შეიძლება ნაკლებპროგნოზირებადი შედეგები მოჰყვეს.

ამ პრობლემებს ძალიან კონკრეტული პოლიტიკური განზომილება გააჩნია. თუ აშშ-ში სულ

■ პრემიერმა ივანიშვილმა კავკასიის მიმართ აშშ-ს ვექტორის შეცვლა იგრძნო და ამ ცვლილების მის სასარგებლოდ გამოყენება იჩქარა, როცა საქართველოს წინა ხელისუფლება ჩრდილოკავკასიელი „ბოევიკების“ მფარველობაში დაადანაშაულა, თუმცა კი ნათქვამთან ერთად დასძინა, ვითარებაში გამოძიება გაგვარკვევსო.

რამდენიმე ასეული ეთნიკური ჩეჩენი ცხოვრობს, ევროკავშირის ქვეყნებში სულ მცირე 100 000 ჩეჩენი მოსახლეა. ამათგან დაახლოებით ნახევარი რეგულარულად ჩადის რუსეთში. თუ ჩრდილოეთ კავკასია და რუსეთი სერიოზულ საერთაშორისო საფრთხეს წარმოადგენს, რაზეც, წინასწარი მონაცემებით, ბოსტონის ტერაქტი მიუთითებს, მაშინ უკანასკნელი მოვლენები და მათი შედეგები ევროპისთვის უფრო შემამოფოთებელი უნდა იყოს, ვიდრე აშშ-სთვის. მაშასადამე, ჩრდილოეთ კავკასიის ჩიხური სიტუაციის გადასაჭრელად მთელ დასავლეთის სამყაროს ჰქონია გადაკვეთის წერტილები.

ამ დროს ვითარება რეგიონში კვლავ გართულებულია. ჯერ ის არ კმაროდა, რომ „ბოევიკებთან“ და რუსეთის სპეცსამსახურებთან დაკავშირებული ძალადობა არა და არ წყდება, ახლა მიწების საკითხიც გამწვავდა, წარმოიშვა ტერიტორიული კამათი ჩეჩნეთსა და ინგუშეთს შორის. 2012 წლის დეკემბრიდან მოულოდნელად, და საკმაო სიმძაფრითაც, თავი იჩინა სტავროპოლის მხარის რუსულმა მოძრაობამ, რომლის ამოცანა ჩრდილოეთ კავკასიის რესპულიკების ფაქტობრივი ჩამოშორებაა რუსულენოვანი სტავროპოლის მხარიდან, ანუ რუსეთიდან. ცალ-ცალკე ეს პრობლემები კრემლისთვის განსაკუთრებულ გამოწვევად არ აღიქმებოდა, მაგრამ მათი თანხვედრის, თანაც რეგიონისადმი მსოფლიო თანამეგობრობის მზარდი ინტერესის პირობებში,

მოსკოვს სერიოზული მანევრირება და საკუთარი მიდგომების საგრძნობი შეცვლა მოუწევს, რომ დასავლეთთან ურთიერთობა არ დაეცა და ჩრდილოეთ კავკასიაში სიტუაციაზე საკუთარი კონტროლი შეინარჩუნოს. თუ გუშინ რუსეთი სამხრეთკავკასიურ პრობლემებს არეგულირებდა, ახლა ჩნდება კითხვები, რას აკეთებს იგი ჩრდილოეთ კავკასიაში.

ჯერჯერობით გაუგებარია, სახელდობრ როგორ აპირებს რუსეთი ამ უმძიმესი ვითარებიდან გამოსვლას. პრეზიდენტმა პუტინმა განაცხადა, რომ ახლა რუსეთი და აშშ ექსტრემიზმთან ბრძოლაში თანამშრომლობას გააღრმავებენ, მაგრამ რუსეთის სამართალდაცვითი სისტემის მიმართ უნდობლობა თვით რუსეთშიცა და მის საზღვრებს გარეთაც იმდენად დიდია, რომ ეს თანამშრომლობა მეტისმეტად განტოტვილი იქნება. ძნელი სათქმელია, როგორ შეიცვლება ვითარება ჩრდილოეთ კავკასიაში უახლოეს მომავალში, მაგრამ დაბეჯითებით შეიძლება იმის თქმა, რომ სერიოზული ცვლილებები კარს მომდგარი. **[A]**

სტაფია მომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის მხარდაჭერით. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამოხატავდეს ჰაინრიხ ბოლის ფონდის შეხედულებებს.

ჰენ ბესტი: უხილავს მდბომხეობაში ხატი

„შუქი არ იყო და ძალიან ციოდა,“ – ასე იხსენებს საქართველოში პირველ სტუმრობას ბრემენის საქალაქო სასამართლოს ვიცეპრეზიდენტი ჰელენ ბესტი. გერმანელი მოსამართლე 2001 წლიდან 2004 წლამდე საქართველოში ხშირად ჩამოდიოდა და სპეციალური პროგრამის ფარგლებში ქართველ მოსამართლეებს მედიასთან ურთიერთობას ასწავლიდა. მას საქართველოსთან კავშირი არ შეუწყვეტია და ქართული სასამართლო სისტემის პრობლემებში ზედმინევენით ერკვევა. – რა იყო უმთავრესი პრობლემა რაც მას საქართველოში დახვდა? როგორ აფასებს ქართველ მოსამართლეთა ახალ გამოწვევებს კოჰაბიტაციის პირობებში? რას ურჩევს საქართველოს ხელისუფლებას სამართლიანობის აღდგენის პოლიტიკის სწორად განსახორციელებლად? - „ლიბერალი“ ჰელენ ბესტს ესაუბრა.

ზურა ვარდიაშვილი

რა იყო ის მთავარი პრობლემა რაც საქართველოში დაგხვდათ?

ჩემი მუშაობის პერიოდი ხელისუფლების ცვლილებას დაემთხვა. ყველა სფეროში, მათ შორის სასამართლო სისტემაშიც არასტაბილური ვითარება იყო. ძალიან ბევრი სასამართლო ერთიანდებოდა, ანუ მსხვილდებოდა. ყველა მოსამართლე მომავალს შიშით შეჰყურებდა.

ჩემი იუსტიციის სამინისტროში ყოფნის დროს თანამშრომლები მასობრივად ორჯერ გაათავისუფლეს. ყველა ფიქრობდა რომ შემდეგი თვითონ იქნებოდა. მაშინ როდესაც თითოეული მათგანი ახალ იდეებზე, რეფორმებზე და პროგრესზე უნდა ყოფილიყო ორიენტირებული, ამისთვის არავის ეცალა. მიმდინარეობდა ბრძოლა გადარჩენისთვის.

ის ახალგაზრდა ადამიანები, რომლებიც მხარს მიხეილ სააკაშვილს უჭერდნენ, ამბობდნენ რომ ძველი სისტემის მოსამართლეები კორუმპირებულნი იყვნენ, და მათი განმენდა იყო საჭირო.

ძალიან გამიჭირდება თითოეულ გათავისუფლებულ მოსამართლეზე მტკიცება, იყვნენ თუ არა ისინი კორუმპირებულნი, მე მომინა

ისეთ მოსამართლეებთან მუშაობა, როგორც მაგალითად თამარ ლალიაშვილი იყო, ის შესანიშნავი ადამიანია, მის კორუმპირებულობაზე საუბარიც ზედმეტია. იყვნენ სხვა კეთილსინდისიერი მოსამართლეებიც, რომლებიც ხელისუფლების ცვლილებას შეეწირნენ.

ეს იყო სასამართლოს დაქვემდებარების პროცესის დასაწყისი?

ჯერ კიდევ საქართველოში ვიყავი, როდესაც პროკურორებმა სასამართლოებში რეკვა დაიწყეს, ისინი მოსამართლეებისაგან ამა თუ იმ განაჩენის მიღებას ითხოვდნენ. ესაა პერიოდი, როდესაც კამერების თანხლებით საჩვენებელი დაპატიმრებები ეწყობოდა. ეს იყო დაშინებული მოსამართლეების და თვითდაჯერებული პროკურორების ხანა.

რა ახალი გამოწვევების წინაშე დადგა ქართული სასამართლო „ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ?

როგორც ჩემთვის ცნობილია, საქართველოში საქმეების უმეტესი ნაწილი საპროცესო შეთანხმებით სრულდება. ანუ, ადამიანები უბრალოდ ფულს იხდიან. დღეს სასამართლო და ზოგადად იუსტიცია დგას იმ უმნიშვნელო-

ვანესი გამოწვევის წინაშე, რომ დაიბრუნოს დაკარგული ნდობა.

ქართულ სასამართლოს გამამტყუნებელ განაჩენთა განსაკუთრებით მაღალი მაჩვენებლის გამო წლების განმავლობაში უმწვავესად აკრიტიკებდნენ. თქვენი აზრით, ეს მაჩვენებელი არის სასამართლო დამოუკიდებლობის განსაზღვრის ინდიკატორი თუ არა?

ჩვენთან სისხლის სამართლის საქმეების დიდი ნაწილი ძიების პროცესშივე წყდება. სასამართლოში მხოლოდ კარგად დამუშავებული, მტკიცებულებებით გაჯერებული საქმეები აღწევს, და გამამტყუნებელი განაჩენის ალბათობაც დიდია. ამასთან ძალიან ცოტაა სააპელაციო საჩივრების რაოდენობა. საერთოდ, გამამტყუნებელ განაჩენთა რაოდენობით სასამართლოს დამოუკიდებლობაზე მსჯელობა რთულია.

„საერთო სასამართლოების შესახებ“ ახალი კანონპროექტის მიხედვით, სასამართლო დარბაზებში ფოტო და ვიდეო გადაღება და-

■ ჯერ კიდევ საქართველოში ვიყავი, როდესაც პროკურორებმა სასამართლოებში რეკვა დაიწყეს, ისინი მოსამართლეებისაგან ამა თუ იმ განაჩენის მიღებას ითხოვდნენ. ესაა პერიოდი, როდესაც კამერების თანხლებით საჩვენებელი დაპატიმრებები ეწყობოდა. ეს იყო დაშინებული მოსამართლეების და თვითდაჯერებული პროკურორების ხანა.

საშვები იქნება, თუმცა ამ ინიციატივას ვენეციის კომისია უარყოფითად აფასებს. როგორია თქვენი დამოკიდებულება ამ საკითხის მიმართ?

სასამართლო პროცესი სპექტაკლი არ არის. როგორც წესი, მხარეები კამერის წინ უფრო სხვაგვარად იქცევიან, ვიდრე კამერის გარეშე. კამერის წინაშე ჩვენების მიცემა მოწმისთვისაც და ბრალდებულისთვისაც დამატებითი დისკომფორტის შემქმნელია. როდესაც ადამიანი სასამართლოს წინაშე წარსდგება, ის უნდა გაიხსნას, მზად იყოს სიმართლის სათქმელად. ეს კი კამერების წინ ცოტა არ იყოს რთულია. მე ვიხილავდი გახმაურებულ საქმეს, რომელიც გაუპატიურებას ეხებოდა, დაზარალებულს უნდა აღენერა შემთხვევა, ესაუბრა დეტალებზე, საკუთარ განცდებსა თუ ემოციებზე, მაგრამ მან ეს ვერ შეძლო, რადგან მასზე მიშვერილი იყო უამრავი ობიექტივი.

მაგრამ არსებობს საჯაროობის ინტერესიც. თქვენ რომელ ინტერესს ანიჭებთ უპირატესობას ქართული რეალობიდან გამომდინარე?

Radio *Commersant*

marketing@commersant.ge
+995 32 2505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commersant.ge

მოგეხსენებათ, სასამართლოს მიმართ საქართველოს მოსახლეობა გერმანელებთან შედარებით გაცილებით უნდობლადაა განწყობილი. გამჭვირვალობის გარდა რა ბერკეტი გააჩნია საზოგადოებას, მით უმეტეს, ნახევრად ავტორიტარული მმართველობის პირობებში?

თქვენ გჭირდებათ ძალიან ბევრი კარგი ჟურნალისტი, რომლებიც სასამართლო პროცესებს დეტალურად აღწერენ. ფოტოებისა და ვიდეოების გარეშე. თუ ჟურნალისტმა ამბავი კარგად არ გამოიტანა, მხოლოდ ვიდეოები და ფოტოები რას გიშველით?

თუმცა, ერთია, რეპორტიორის მოყოლილი, ხშირ შემთხვევაში, ინტერპრეტირებული ამბავი, და მეორეა – ვიდეოჩანაწერი, სადაც ჩანს, თუ როგორ აწვდის გირგვლიანის პროცესზე პროკურორი ბრალდებულს მობილურ ტელეფონს...

გასაგებია რასაც ამბობთ, საქართველოში სპეციფიური ვითარებაა, თუმცა, მე მაინც მონმის და ბრალდებულის ინტერესს უფრო მაღლა ვაყენებ და კამერებთან ჩემი დამოკიდებულება ძალიან ფრთხილია.

საქართველოში სასამართლო სისტემა პოლიტიკური ბრძოლის ერთ-ერთ არენადაა ქცეული... რა შედეგებამდე შეიძლება მიგვიყვანოს სასამართლო ხელისუფლების მკვეთრად პოლიტიზირებამ?

პოლიტიკური ძალებისგან სასამართლოს დამოუკიდებლობის მიღწევა და შემდგომ შენარჩუნება ურთულესი პროცესია. ასეთ შემთხვევაში ხელისუფლების დანარჩენ შტოებს ძალაუფლების ნაწილის დათმობა უწევთ, რაც არ სურთ. ახლაც ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ მოსამართლეები ისევ დაშინებულნი არიან, ფიქრობენ, რომ მათ ზუსტად ისევე გამოყრან, როგორც ეს წინა ხელისუფლებამ გააკეთა. მათ როგორც პოლიტიკოსებმა, ისე, სხვა დაინტერესებულმა ძალებმა თავი უნდა დაანებონ და თავისუფალი მოქმედების საშუალება უნდა მისცენ.

ახლა საქართველოში ენ სამართლიანობის აღდგენის პროცესი მიმდინარეობს. ყოფილი ხელისუფლების ათობით მაღალჩინოსნის წინააღმდეგ სისხლისსამართლებრივი დევნა ხორციელდება. ცხადია, აღმასრულებელ ხელისუფლებას ამ დევნის მათთვის სასარგებლოდ დასრულება სურს. როგორ ფიქრობთ,

ხომ არ აღმოჩნდება ქართველი მოსამართლე უკვე ახალი ძალის ზეწოლის ქვეშ, რათა მან მოქმედი ხელისუფლების სასარგებლო გადაწყვეტილებები მიიღოს?

როდესაც ხელისუფლებაში სააკაშვილი მოვიდა, მაშინ მის მომხრეებს პოლიტიკური მონინალმდეგეების დასჯა სურდათ. ხელისუფლება ამას აკეთებდა კიდევ. ახლა თუ „ქართული ოცნებაც“ ამ პოლიტიკას გააგრძელებს და ახლა უკვე ყოფილ დამსჯელებს დასჯის, მერე სხვა ხელისუფალიც იმავეს იზამს და სულ ასე ერთმანეთის დასჯაში იქნებით. ძალიან კარგია, რომ პატიმრების რაოდენობა გაანახევრეთ, მაგრამ ახლა ისე არ უნდა ქნათ, რომ დაცარიელებული ადგილები ახლებით შეავსოთ.

ათასობით ადამიანი თავს ენ რეჟიმის მსხვერპლად მიიჩნევს. თუნდაც ის უამრავი პატიმარი, რომელთა ნაწილი გათავისუფლდა, ნაწილი კი ციხეში რჩება, საკუთარ თავს ამ კატეგორიას მიაკუთვნებს. ისინი სამართალს ითხოვენ. ახალი ხელისუფლება ამის მექანიზმებს ეძებს. „ქართული ოცნების“ წინასაარჩევნო პირობა იყო, რომ მათი საქმეები გადაიხედებოდა, მაგრამ ამ საქმეთა რაოდენობა წარმოუდგენლად დიდია, იმისთვის რომ სისტემა არ „გაიჭედოს“ თქვენ რას ურჩევდით საქართველოს ხელისუფლებას? გერმანიას აქვს ამის გამოცდილება...

ამგვარი პრობლემის წინაშე ჩვენ ორჯერ აღმოვჩნდით, ერთი – ნაცისტური რეჟიმის შემდეგ, და მეორე, როდესაც გდრ დაიმსხვრა. ჯერ უნდა შეაფასოთ თქვენი რესურსი – საკადრო, ფინანსური და ა.შ. გდრ – დროინდელი საქმეების განხილვა გერმანიაში ამ დრომდე გრძელდება, თქვენც გრძელი გზის გავლა მოგიწევთ. ესაა რთული და ძვირადღირებული გზა. ჯერ კიდევ ნაციონალური მოძრაობის ხელისუფლების დასაწყისში მე პირადად უდიდესი რაოდენობის საკუთრების ჩამორთმევის უამრავ ფაქტს შევესწარი, ცხადია, ადამიანები ამ საკუთრებათა უკან დაბრუნებას მოინდომებენ, ის ქონება უკვე სხვის ხელშია, ზოგი მათგანი კეთილსინდისიერი მფლობელია, ახლა მათი უფლებები არ უნდა დაირღვეს... სისხლის სამართლის საქმეებში მათ გადასახედად მოსაძებნია ახალი გარემოებები... ხალხი კი ყველაფერს სწრაფად ითხოვს. ურთულეს მდგომარეობაში ხართ...

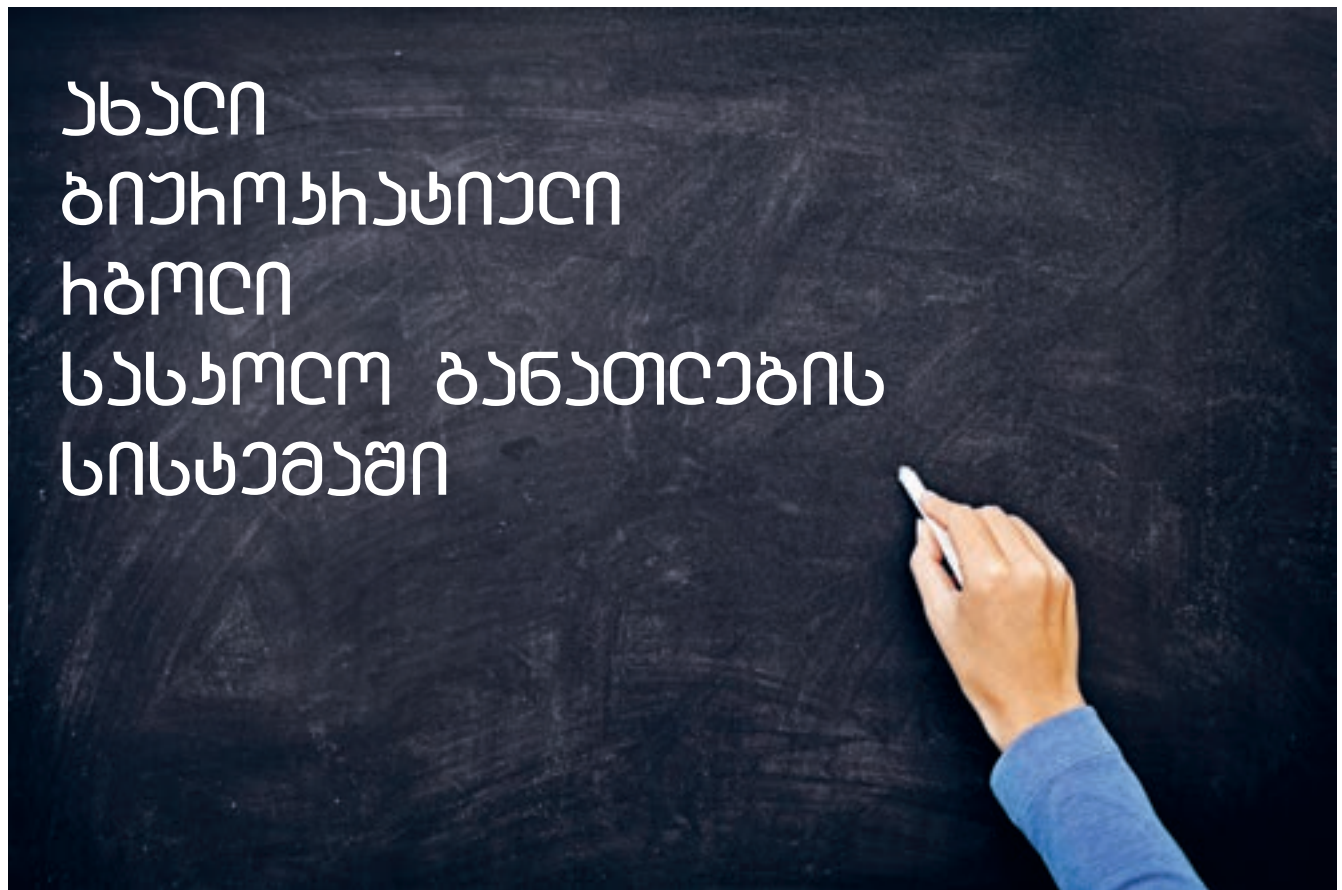
■ ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ მოსამართლეები ისევ დაშინებულნი არიან, ისინი ფიქრობენ, რომ მათ ზუსტად ისევე გამოყრან, როგორც ეს წინა ხელისუფლებამ გააკეთა. მათ როგორც პოლიტიკოსებმა, ისე, სხვა დაინტერესებულმა ძალებმა თავი უნდა დაანებონ და თავისუფალი მოქმედების საშუალება უნდა მისცენ.

ԿԱՇԿԱԿՆԵՐ

ՄԱՅՈՒՆ ԵՐԿՐԵՐ ԼՈՐԵՐԵ ԶՇԵՄԲ
ՖԵՐՄԱԼԸ 22:00 ԼՆՏՈՐԵՆ

განათლების სამინისტრო საქართველოს მასშტაბით 250-300 ოლქის შექმნას გეგმავს. სამინისტროში აცხადებენ, რომ სახელმწიფოსთვის სკოლების ავტონომიურობის შენარჩუნება პრიორიტეტია და სასკოლო ოლქების შექმნა დეცენტრალიზაციის პოლიტიკის გაგრძელებაა.

ლიკა ზაკაშვილი

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო რამდენიმე კვირის წინ სასკოლო ოლქების შექმნის ინიციატივით გამოვიდა.

ახალი მოდელის მიხედვით განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო დამატებით ტერიტორიულ ორგანოს ქმნის, რომლის ძირითადი ფუნქცია სკოლის ოლქის დონეზე სასკოლო პოლიტიკის დაგეგმვა და განხორციელებაა.

საქართველოს მასშტაბით 250-300 ოლქი იარსებებს, რომელიც საშუალოდ 10 სკოლას მოემსახურება.

სასკოლო ოლქის საბჭო 9 წევრით დაკომპლექტდება. მათგან ექვსი წევრი არჩეული იქნება, ერთი წარმომადგენელი განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ეყოლება, ერთი წევრი – ადგილობრივ თვითმმართველობას, ერთი კი – საგანმანათლებლო რესურს-ცენტრს.

საბჭოს წევრების არჩევნები სამ წელიწადში ერთხელ ჩატარდება, არჩევნებში მონაწილეობის მსურველი კანდიდატი კონკრეტულ ოლქში მცხოვრები სრულწლოვანი მოქალაქე უნდა იყოს. (არჩევნებში მონაწილეობის უფლება არ

ეწევათ მოქმედ მასწავლებლებს, დირექტორებს, სკოლის თანამშრომლებს და მოსწავლეებს).

ამავე მოდელის მიხედვით სკოლის სამეურვეო საბჭოს მაგივრად სკოლის მართვას დირექტორი და პედაგოგიური საბჭო განახორციელებს. ასევე იარსებს სკოლის მოსწავლეთა თვითმმართველობა და მშობელთა კომიტეტი, რომელთაც საკონსულტაციო საბჭოების სტატუსი მიენიჭებათ.

ყველა ის ფუნქცია, რომელიც არსებულ მოდელში სამეურვეო საბჭოს ეკისრება, სასკოლო ოლქის დონეზე გადაინაცვლებს. კერძოდ, ოლქს ევალება სერთიფიცირებული სკოლის დირექტორების კონკურსის წესით შერჩევა და კანდიდატების სამინისტროსთვის წარდგენა. ოლქის მოვალეობა იქნება სკოლის დირექტორის უფლებამოსილების შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება, ოღონდ ამ შემთხვევაშიც, საბჭომ დირექტორის რეგისტრაციიდან მოხსნის გადაწყვეტილება სამინისტროს უნდა წარუდგინოს.

საბჭოს მოვალეობაა გაეცნოს და საჭიროების შემთხვევაში რეკომენდაციები მიანოდოს სკოლას სასკოლო გეგმასთან დაკავშირებით. საბჭო ამტკიცებს სკოლის ბიუჯეტს და საჭიროების შემთხვევაში სკოლას ალტერნატიულ ბიუჯეტს წარუდგენს. საბჭო უნდა გაეცნოს სკოლის შინაგანანგებს. ის აფასებს სასკოლო პოლიტიკას, ამტკიცებს ოლქში შემავალი სკოლების მოკლე და გრძელვადიან მიზნებს. შეუძლია სკოლების დახურვის და გაერთიანების გადაწყვეტილებების მიღება, სპეციალური საჭიროებების მქონე მოსწავლეებისთვის გამოყოფილი სახელმწიფოს რესურსების განაწილება. გარდა ამისა, ოლქი ეცდება დონორების მოზიდვას და საინფორმაციო კამპანიების წარმოებას.

საბჭოს უფლება-მოვალეობების აღწერიდან ირკვევა, რომ ყველა ფუნქციას, რაც ამ დრომდე სამეურვეო საბჭოს ეკისრებოდა, სასკოლო ოლქი იღებს; სკოლის მართვაში კი მთავარი როლი დირექტორი ხდება, კერძოდ, დირექტორი პედაგოგთა საბჭოს მონაწილეობით შეიმუშავებს ბიუჯეტს და დასამტკიცებლად წარუდგენს საბჭოს. დირექტორი მონიტორინგს უწევს სასწავლო გეგმის დანერგვას, აკონტროლებს კურიკულუმის შესრულებას, აკადემიურ მოსწრება/დასწრებას. პედაგოგთა საბჭოსთან შეთანხმებით შეიმუშავებს და საბჭოს წარუდგენს სკოლის მოკლე და გრძელ-

ვადიან მიზნებსა და სტრატეგიას, მართავს ადამიანურ, მატერიალურ და ფინანსურ რესურსებს.

განათლების სამინისტროს განცხადებით, სახელმწიფოსთვის სკოლების ავტონომიურობის შენარჩუნება პრიორიტეტია და სასკოლო ოლქების შექმნა დეცენტრალიზაციის პოლიტიკის გაგრძელებაა.

სამინისტროს განცხადებით, არსებულ მოდელს ხარვეზები აქვს. სამეურვეო საბჭოში შემავალი პედაგოგები, ანგარიშვალდებულები იყვნენ სკოლის დირექტორის წინაშე და ამიტომ მათი გადაწყვეტილებები არ იყო ნეიტრალური.

როგორც განათლების სამინისტროს ვებგვერდზე განთავსებული ინფორმაციით ირკვევა, მოდელის შეცვლის მიზეზი სწორედ აღნიშნული ხარვეზი გახდა.

არსებულ მოდელში ამ ნაკლის შესახებ განათლების მინისტრის მოადგილე, ალუდა გოგლიჩიძემ, ნოემბერში „ლიბერალისთვის“ მიცემულ ინტერვიუშიც ისაუბრა. მისი თქმით, სკოლის ავტონომიის ზრდის პროცესს ახალი გუნდი მაქსიმალურად ემხრობა და სკოლის მართვაში ადგილობრივი თემის მონაწილეობა პროცესის დემოკრატიზაციას უწყობს ხელს.

ალუდა გოგლიჩიძე თვლის, რომ სამეურვეო საბჭოები საინტერესო ფენომენია, ოღონდ საქმეს საბჭოში მასწავლებლების მონაწილეობა აფუჭებდა. „როცა ჩვენ სამეურვეო საბჭოებს სხვა ფუნქციებთან ერთად დირექტორის არჩევის უფლებამოსილებას ვაკისრებთ, კარგად უნდა დაფიქრდეთ, რა არის ეს და რასთან გვაქვს საქმე, იერარქია ინგრევა, როცა დამსაქმებელი დასაქმებულს ირჩევს. ეს სუბროდინაცია აღარ არის“, – თქვა ალუდა გოგლიჩიძემ, თუმცა იქვე აღნიშნა, რომ საბჭო ჯანსაღი წარმონაქმნია, ოღონდ ამ სტრუქტურაში პედაგოგების მონაწილეობაა გადასახედი.

ამ განცხადებებიდან რამდენიმე თვის თავზე გაირკვა, რომ სამინისტრო სამეურვეო საბჭოში პედაგოგების მონაწილეობით გამოწვეული ხარვეზის აღმოფხვრას არ გეგმავს და ყველა ის ფუნქცია, რომელიც აქამდე სკოლის სამეურვეო საბჭოს მოვალეობაში შედიოდა, სასკოლო ოლქების დონეზე გადაინაცვლებს.

ახალ მოდელს განათლების სფეროს ექსპერტთა ერთი ნაწილი, მიუხედავად იმისა, რომ მოდელზე მუშაობა ჯერ დასრულებული არ არის, უარყოფითად აფასებს. მათ მიაჩნიათ, რომ შემოთავაზებული ვარიანტი დეცენ-

■ ახალ მოდელს განათლების სფეროს ექსპერტთა ერთ ნაწილი, მიუხედავად იმისა, რომ მოდელზე მუშაობა ჯერ დასრულებული არ არის, უარყოფითად აფასებს. მათ მიაჩნიათ, რომ შემოთავაზებული ვარიანტი დეცენტრალიზაციას ხელს არ შეუწყობს და მეტიც, შესაძლოა მართვის ახალი რგოლის ძირითადი ფუნქცია ბიუროკრატიული გადაწყვეტილებების მიღება იყოს და არა სკოლაში განათლების ხარისხზე ზრუნვა.

ტრალიზაციას ხელს არ შეუწყობს და მეტიც, შესაძლოა მართვის ახალი რგოლის ძირითადი ფუნქცია ბიუროკრატიული გადაწყვეტილებების მიღება იყოს და არა სკოლაში განათლების ხარისხზე ზრუნვა.

შალვა ტაბატაძეს, მიაჩნია, რომ სასკოლო ოლქის საბჭო პროფესიული ნიშნით უნდა დაკომპლექტდეს.

შემოთავაზებული ვერსიით ოლქებს მნიშვნელოვანი ფუნქციები ენიჭებათ, მათ უნდა შეათანხმონ სკოლის ბიუჯეტი, შინაგანაწესი, მოკლე და გრძელვადიანი განვითარების გეგმები, თუმცა როცა სასკოლო ოლქს არაპროფესიონალი კადრებით ვაკომპლექტებთ, რთულია მათ ყველა ამ ფუნქციის კვალიფიციური და პროფესიული შესრულება მოეთხოვოთ.

„ეს ოლქი პროფესიული ნიშნით არ დაკომპლექტდება, არჩევნებში მონაწილეობა 18 წლის ზევით ყველა მოქალაქეს შეეძლება. აქ არის დიდი საფრთხე, არაკომპეტენტური საბჭო სასკოლო გეგმას ვერ შეაფასებს და ვერც ალტერნატივას გააკეთებს. როცა ოლქი ფუნქციონირებს, ის ითავსებს სხვა ფუნქციებს: ნიშნავს დირექტორებს სტანდარტის შესაბამისად. ჩემი აზრით, ასეთი სასკოლო ოლქი არათუ ხელს შეუწყობს სკოლის ხარისხის გაუმჯობესებას, არამედ აქტიურად ჩაერევა მის საკადრო გადაწყვეტილებებში,“ – ამბობს შალვა ტაბატაძე.

როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, სასკოლო ოლქის საბჭო 9 წევრით დაკომპლექტდება. მათგან 6 წევრი არჩეული იქნება, ერთი წარმომადგენელი განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროდან იქნება, ერთი – ადგილობრივი თვითმმართველობიდან, ერთი კი – საგანმანათლებლო რესურს-ცენტრიდან.

საბჭოს წევრების არჩევნები სამ წელიწადში ერთხელ ჩატარდება, არჩევნებში მონაწილეობის მსურველი კანდიდატი კონკრეტულ ოლქში მცხოვრები სრულწლოვანი მოქალაქე იქნება. სხვა სახის კრიტერიუმები ჯერჯერობით დადგენილი არ არის.

სიმონ ჯანაშიას აზრით, ახალი მოდელი 2005 წლამდელი ვითარების დაბრუნების შესაძლებლობას იძლევა, როდესაც რაიონული და საქალაქო განყოფილებები სისტემაში მრავალ უსარგებლო ბარიერს ქმნიდა.

მისივე თქმით, ახალი სქემით როგორც ეფექტურობის, ისე დემოკრატიულობის ხარისხის ზრდაც სათუთაა. მისი დანერგვისთვის კი ძა-

ლიან დიდი რესურსის გაღება იქნება საჭირო. ამიტომ უკეთესი იქნება თუ აქამდე არსებული მოდელის ამუშავებაზე უკვე დახარჯული რესურსებსა და დაგროვილ გამოცდილებას ოპტიმალურად გამოვიყენებთ, დავხვეწთ სახელმწიფოს მართვის პრაქტიკასა და სკოლების სამეურვეო საბჭოების მუშაობას.

„დირექტორის ძალაუფლება სკოლის ფარგლებში იზრდება, გამჭვირვალობის მექანიზმები კი მცირდება. სკოლაში მშობლებს მხოლოდ საკონსულტაციო ფუნქცია ენიჭებათ. აღარც მოსწავლეები მიიღებენ მართვაში მონაწილეობას. ჩნდება რისკი, რომ სკოლის დონეზე დირექტორი დაუბალანსებელ ძალაუფლებას მოიპოვებს,“ – ამბობს სიმონ ჯანაშია.

სამოქალაქო განვითარების ინსტიტუტის განათლების სპეციალისტი თამარ მოსიაშვილი მიიჩნევს, რომ სამინისტროს ღიაობა დიალოგისთვის ცალსახად პოზიტიურია, მაგრამ სასკოლო ოლქები სავარაუდოდ დამატებითი ბიუროკრატიული რგოლი გახდება, რომელის ამოქმედებაც ქვეყანას ძვირი დაუჯდება.

მისივე თქმით, ის ახალი სასკოლო ოლქების შექმნის აუცილებლობას ვერ ხედავს და სახელმწიფომ მოქმედი სამეურვეო საბჭოების ქმედითუნარიანობის გაზრდაზე უნდა იზრუნოს.

„ასევე ვერ ვხედავ, რამდენად გაზრდის ამ ოლქის საქმიანობა სკოლების დამოუკიდებლობის ხარისხს. სამოქალაქო განვითარების ინსტიტუტმა დაასრულა დეცენტრალიზაციის პოლიტიკის დოკუმენტზე მუშაობა. დოკუმენტს მალე წარუდგენენ საგანმანათლებლო საზოგადოებას, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, პარლამენტს და ყველა დაინტერესებულ პირს. ძალიან მნიშვნელოვანია, განათლების სფეროს წარმომადგენლებმა ერთად გავიაზროთ განათლების სისტემის დეცენტრალიზაციისა და დეპოლიტიზაციის აუცილებლობა, ის რისკები, რაც შეიძლება წარმოიქმნას სასკოლო ოლქების შექმნით,“ – აღნიშნა თამარ მოსიაშვილმა.

სასკოლო ოლქების მოდელზე სამინისტრო არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ერთად იმსჯელებს. ჯერჯერობით, რადგან მოდელზე მუშაობა არ დასრულებულა, სამუშაო პროცესში ჩართული ორგანიზაციების ერთი ნაწილი კომენტარზე უარს ამბობს. სამინისტროც ამ საკითხის შესახებ ჯერჯერობით მედიასთან არ საუბრობს. ახალი მოდელის მიმართ ბევრი კითხვა დაგროვდა.

 სიმონ ჯანაშიას აზრით, ახალი მოდელი 2005 წლამდელი ვითარების დაბრუნების შესაძლებლობას იძლევა, როდესაც რაიონული და საქალაქო განყოფილებები სისტემაში მრავალ უსარგებლო ბარიერს ქმნიდა.

იოტა iOS-ისთვის

ლიტერატურა - ახლა უკვე თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

იპითხე ყველაგან!

იპითხე კომპიუტერულად!

www.lit.ge

იოტა iOS-ისთვის ხაზგაღებულია გადღვეთ მარტივად იპითხეთ lit.ge-ს ნიშნები და პერიოდობა თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

კალიკანის გადმოსაწერად, თქვენი მონეტარულიდან iTunes-ზე მოძიებეთ „IOTA READER“

ნუ დახახბავ ენახბიას, დახახჯე ბონიჰუნად!

იციტ რამდენად სქელია თქვენი საცხოვრებელი სახლის კედლები? იციტრამდენ სიტბოს კარგავთ ფანჯრებიდან ან კარიდან? სახურავიდან თუ იატაკიდან? იციტ რამდენის დაზოგვა შეგიძლიათ საყოფაცხოვრებო ტექნიკისა თუ უბრალოდ შესაფერისი ნათურის შექენისას? თუ არა, ეს კიდევ ერთხელ მიუთითებს იმაზე, რაზეც ექსპერტები უკვე დიდი ხანია, საუბრობენ – ინფორმაციის ნაკლებობასა და საჭიროებაზე.

ეკა მალაღაძე

საქართველოში ენერგოეფექტურობის კუთხით რამდენიმე პროექტი განხორციელდა, რომელთა უმეტესობაც, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების მიერ იყო დაფინანსებული, თუმცა კანონმდებლობა, რომელიც ამ მიმართულებით ქვეყნის განვითარებას დაარეგულირებდა, კვლავ არ გვაქვს.

1970-იანი წლების ენერგეტიკულმა კრიზისმა მსოფლიო ენერგოგანვითარების ახალ მიმართულებებზე დააფიქრა. მზარდი ენერგომოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად ენერგობიექტების სიმძლავრეების ზრდასა და ენერგიის ახალი წყაროების ათვისებასთან ერთად, თანამედროვე განვითარებული

მსოფლიოს პრიორიტეტი არსებული ენერჯის რაციონალური გამოყენება გახდა, რაც თავის მხრივ, ენერგოდამზოგავი ღონისძიებების გატარებას გულისხმობს.

ენერგოეფექტურობა, როგორც წესი, ორ ნაწილად იყოფა – ერთი ადამიანების ქცევების, მათი საყოფაცხოვრებო ჩვევების შეცვლას გულისხმობს. ადამიანებმა უნდა იცოდნენ, როგორ მოიქცნენ, რომ ენერჯის ხარჯვა შეამცირონ. მეორე ნაწილი კი უფრო რთული და ძვირადღირებულია – ეს უფრო მაღალი კლასის ტექნიკის შეძენასა და საცხოვრებელი სახლების შიდა თუ გარე დათბუნებას, კარ-ფანჯრის მოწესრიგებას და სხვა ღონისძიებებს გულისხმობს. თუმცა, როგორც ექსპერტები განმარტავენ, ეს „ერთხელ გადახდის“ პრინციპით მუშაობს, თუ პირველად მეტს ვიხდით, ეს თანხა გარკვეული ხნის შემდეგ ენერჯიაზე დაზოგილი ბიუჯეტით გვიბრუნდება და ოჯახისთვის გაცილებით მომგებიანია. კომფორტის დონე შენარჩუნებული და გაუმჯობესებულია და გარემოსაც ნაკლები ზიანი ადგება.

ენერგოგადასახადების შემცირების ერთ-ერთი მარტივი გზა განათების სისტემის ცვლილებაა. ენერგობიუჯეტის 11% სწორედ განათებას ხმარდება. მაგ. კომპაქტური ენერგოდამზოგავი ნათურა 75%-ით ნაკლებ ელექტროენერჯიას მოიხმარს და 10-ჯერ უფრო სიცოცხლისუნარიანია, ვიდრე ვარვარა ნათურები, რომლებსაც მასობრივად ვიყენებთ. თუ ვარვარა ნათურა 50-60 თერთი ღირს, ენერგოდამზოგავი ნათურის ფასი 5-დან 12 ლარამდეა. წელიწადში, საშუალოდ, ერთი ნათურის ჩანაცვლებით კი 175 კვტ.სთ-მდე (დაახლოებით 32 ლარამდე) ენერჯიის დაზოგვა შეგვიძლია.

ორი წლის წინ თბილისის რამდენიმე მრავალსართულიან საცხოვრებელ სახლში ჩატარებულმა ენერგოაუდიტმა აჩვენა, რომ ზოგადი ტენდენციით, შეძლებული ოჯახები უფრო ეკონომიურ ნათურებს მოიხმარენ, ვიდრე – ნაკლებადშეძლებულები. ფაქტია, რომ ამ ადამიანებმა არ იციან, როგორ შეუძლიათ ენერჯიის დაზოგვა, ასე რომ არ იყოს, ენერგოდამზოგავ ნათურებს ამჯობინებდნენ, არ დასჭირდებოდათ მათი ხშირად გამოცვლა და ენერჯიაში მეტის გადახდა.

რაც შეეხება სხვა ელექტრომონოცილობებს, მათი ენერგომჩვენებლების მიხედვით, A კლასის ტექნიკა G კლასის ტექნიკასთან შე-

დარებით, სამჯერ ნაკლებ ელექტროენერჯიას მოიხმარს.

მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოსთვის საცხოვრებელ სახლებში ენერგოდამზოგვის პოტენციალი 13,2 მილიარდ კვტ.სთ-ს აღწევს (გათბობის ჩათვლით). თუ ელექტროენერჯიის საშუალო ფასად 0,14 ლარს მივიჩნევთ, მაშინ წლიური ეკონომია 1,8 მილიარდი ლარის ტოლი იქნება. ექსპერტული დაანგარიშებით, თანამედროვე მოთხოვნებით თბოიზოლირებული შენობების გასათბობად იმ ენერჯიის 18%-იც გვეყოფა, რასაც ახლა არათბოიზოლირებული შენობებისთვის ვიყენებთ.

საქართველოში სამშენებლო თვალსაზრისით, სამ ეტაპს გამოყოფენ: 1920 წლამდე აშენებული შენობები, 1920-1990 წლებში აშენებული და 1990 წლიდან დღემდე.

„საბჭოთა ნორმებზე ორიენტირებული ყოველი შენობა ეწინააღმდეგება თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს. შენობები, პრაქტიკულად, დღე-ღამის განმავლობაში განუწყვეტილად გათბობას მოითხოვს. საჭიროა, რომ საქართველო დაუყოვნებლივ დაადგეს ევროპულ გზას – თბოიზოლირებული შენობების მშენებლობას და არსებული შენობების თბოიზოლირებას, როგორც ეს გაკეთდა ნორვეგიაში, გერმანიაში და სხვაგან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ყოველწლიური მატებით უამრავი ენერჯიის უაზროდ დაკარგვა აუარესებს ეკოლოგიურ მდგომარეობას და ქმნის ენერგეტიკული, ეკონომიკური და სოციალური კრიზისის საფუძველს,“ – ვკითხულობთ 2011 წელს ჩატარებული კვლევის („საცხოვრებელი შენობების ენერგეტიკული და ეკოლოგიური პრობლემები საქართველოში“) ანგარიშში.

შენობებში ენერჯიის 82%-მდე ბეტონისა და რკინაბეტონის გათბობაზე იხარჯება. ძველი შენობების უმეტესობას დაზიანებული აქვს სახურავი, ფანჯრები, კედლები, იატაკი და ა.შ. სითბოს დიდ ნაწილსაც სწორედ აქედან ვკარგავთ. მხოლოდ მოწესრიგებული კარ-ფანჯარა 10-დან 25%-მდე ამცირებს სითბოს გადინებას, შესაბამისად ენერჯიის გადასახადსაც.

კვლევის თანახმად, ბოლო ასწლიან ისტორიულ პერიოდში კედლების მახასიათებლებმა მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა. კედლები დროთა განმავლობაში 4-ჯერ გათხელდა, ხოლო მათი ნონა დაახლოებით 6,5-ჯერ შემცირდა, შესაბამისად, კედლებიდან სითბოდანაკარგები გაიზარდა.

■ ექსპერტული დანაგარიშებით, თანამედროვე მოთხოვნებით თბოიზოლირებული შენობების გასათბობად იმ ენერჯიის 18%-იც გვეყოფა, რასაც ახლა არათბოიზოლირებული შენობებისთვის ვიყენებთ.

„მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“ ერთ-ერთია იმ მცირერიცხოვან ორგანიზაციებს შორის, რომლებიც საქართველოში ამ თემაზე მუშაობენ. დირექტორი ენერგეტიკულ საკითხებში, მურმან მარგველაშვილი ამბობს, რომ ენერგოეფექტური ღონისძიებების გატარება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სწორედ ახალშენებულ შენობებშია, რომელთა კედლების სისქეც ზოგჯერ 25 სმ-ზე მეტი არ არის.

„ზოგან პირდაპირ ეტყობა კიდეც, იმის გამო, რომ კედლები სითბოს ატარებს, მათზე ორთქლი კონდენსირდება. ცხადია, ასეთი სახლის გათბობა და სითბოს შენარჩუნება გაცილებით რთულია და უფრო მეტ დანახარჯებს მოითხოვს. მათთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, როგორმე მოახერხონ და თავიდან გადაიხადონ ცოტა მეტი, შიგნიდან ან გარედან დაათბუნონ კედლებიც და გადასახადების დაზოგვით პირველი დანახარჯის ტვირთი იმდენად მძიმეც არ იქნება, საბოლოო შედეგი კი დიდ შვებას მისცემს. თუმცა ამ ყველაფრის დანერგვას დასაწყისისთვის სახელმწიფოს მხარდაჭერა და გარკვეული შეღავათები სჭირდება,“ – ამბობს მარგველაშვილი.

საქართველოში „ენერგოეფექტურობის ცენტრის“ დირექტორი გიორგი აბულაშვილი განმარტავს, რომ მშენებლობების კუთხით განვითარება ერთ-ერთი პრიორიტეტული ნაწილია. მისი თქმით, თუ ენერგოეფექტური ღონისძიებები შენობის დაპროექტებამდე გათვალისწინებული, მაშინ მათი აშენება შესაძლოა დანარჩენ მშენებლობებზე მხოლოდ 5%-ით მეტიდაჯდეს (მასობრივად ამ ტიპის მშენებლობების დანერგვის შემთხვევაში კითხვით იმდენივე, რაც მანამდე), მაშინ როდესაც, ასეთ შენობებში ენერგიის მოხმარება მინიმუმ 20%-ით მცირდება.

დარგის ექსპერტები ამ მიმართულებით კანონმდებლობის არარსებობას პროცესის განვითარების შემაფერხებელ ერთ-ერთ მთავარ მიზეზად ასახელებენ. გიორგი აბულაშვილის განმარტებით, სახელმწიფოს მხრიდან დეკლარირებული და ქმედითი ღონისძიებების გატარება აუცილებელია.

„სახელმწიფოს ვალდებულება, პირველ ყოვლისა კანონმდებლობის შექმნაა, მან უნდა შექმნას რეგულაციების სისტემა, რომელიც განახლებადი ენერგორესურსების ათვისებასა და ენერგოეფექტურობას დაარეგულირებს,“ – ამბობს აბულაშვილი.

გასული 15 წლის განმავლობაში რამდენჯერმე დაიწყო მუშაობა ენერგოეფექტურობისა და განახლებად ენერგეტიკის სპეციალური კანონპროექტის შემუშავებაზე, თუმცა პარლამენტამდე არც ერთ მათგანს არ მიუღწევია. ბოლო სამუშაო ჯგუფი 2008 წელს USAID-ის მიერ იყო დაფინანსებული. მიუხედავად იმისა, რომ კანონპროექტში ძირითადი აქცენტი საინფორმაციო უზრუნველყოფაზე კეთდებოდა, მურმან მარგველაშვილი იხსენებს, რომ სამუშაოს ბოლოს მათ მთავრობიდან მისწერეს, რომ „ეფექტურობა ბიუჯეტისა და ეკონომიკისთვის ზედმეტი ტვირთი იქნებოდა.“ გიორგი აბულაშვილი, რომელიც ამ ჯგუფის მუშაობაში იყო ჩართული, ამბობს, რომ ამ შემთხვევაში ძალიან კარგად იკვეთება, რამდენად დაბალია ამ მიმართულებით ცნობიერება როგორც მოქალაქეებში, ისე გადაწყვეტილების მიმღებ პირებში:

„ენერგოეფექტურობა მთელ მსოფლიოში ენერგოუსაფრთხოებისა და მაკროეკონომიკური პარამეტრების გაუმჯობესების გზად მიიჩნევა. მით უფრო, რომ ის კანონპროექტი საერთოდ არ გულისხმობდა საგადასახადო სტიმულაციებს და ძირითადი აქცენტი საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაზე იყო. არადა, საგადასახადო თუ სახელმწიფოს მხრიდან სხვა სტიმულაციების პირობებშიც კი ქვეყნის მაკროეკონომიკური პარამეტრები უმჯობესდება,“ – ამბობს აბულაშვილი და ხაზს უსვამს, რომ ქვეყნის შიგნით დაზოგილი ენერგიის ექსპორტზე გატანა ქვეყანას კიდევ უფრო მეტ სარგებელს მოუტანს, დარგის განვითარების კვალდაკვალ კი დამატებითი სამუშაო ადგილებიც შეიქმნება. ენერგოეფექტური მშენებლობის განვითარებისთვის ის აუცილებელად მიიჩნევს სამშენებლო სტანდარტების გადახედვასაც.

„ევროკავშირის ზოგ ქვეყანაში ბინების სავალდებულო ენერგოპასპორტიზაცია კი ხდება. ეს ნიშნავს, რომ ბინის გაყიდვა-გაქირავებისას აუცილებლად უნდა ჩატარდეს აუდიტი და მყიდველმა ან დაქირავებელმა ნახოს, როგორი იქნება ამ შენობის სავარაუდო ენერგოდანახარჯები,“ – აცხადებს აბულაშვილი.

კომპანიების რიცხვი, რომელთა საქმიანობაც ენერგოეფექტურობის პრინციპებს ემყარება, საქართველოში ერთეულებს არ აღემატება. არც ისეთი ორგანიზაციებია ბევრი, რომლებიც შესაბამის ტექნოლოგიებში

■ კვლევის თანახმად, ბოლო ასწლიან ისტორიულ პერიოდში კედლები 4-ჯერ გათხელდა, ხოლო მათი წონა დაახლოებით 6,5-ჯერ შემცირდა, შესაბამისად, კედლებიდან სითბოდანაკარგები გაიზარდა.

ინვესტირებისთვის მზად არიან. მურმან მარგველაშვილი ამბობს, რომ ამ მხრივ ბიზნესს მხარდაჭერა და წახალისება სჭირდება, მაგალითად, როგორცაა საგადასახადო შეღავათები კონკრეტული ტიპის ტექნოლოგიების, მასალების შემოტანაზე, ასევე ბანკების წახალისება, იაფი კრედიტების სისტემის დანერგვა და ა.შ.

2008 წლიდან ამოქმედდა ევროპის განვითარებისა და რეკონსტრუქციის ბანკის (EBRD) მიერ გამოყოფილი საკრედიტო ხაზით დაფინანსებული პროექტი, რომელიც ენერგოკრედიტების გაცემას გულისხმობდა. 35 მილიონიანი ხაზით ქართულმა საწარმოებმა ნაყოფიერად ისარგებლეს და ტექნიკური გადაიარაღების შემდეგ ენერჯის დანახარჯი მნიშვნელოვნად შემცირეს. თუმცა, როგორც აბულაშვილი ამბობს, პროექტს საყოფაცხოვრებო მიმართულებით, პრაქტიკულად, შედეგი არ ჰქონია. EBRD-იმ ახალი კონკურსი გამოაცხადა საკონსულტაციო კომპანიებისთვის, რათა ენერგოკრედიტების გაცემისთვის კრიტერიუმები და პროცედურები დაიხვეწოს.

გარდა პრაქტიკული საჭიროებისა, ენერგოეფექტურობის მიმართულებით ქმედითი ნაბიჯების გადადგმას საქართველოს მთელი რიგი საერთაშორისო შეთანხმებები ავალდებულებს. 1996 წელს საქართველო ენერგეტიკული ქარტიის ხელმოწერი გახდა, მნიშვნელოვანია ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის დოკუმენტიც. ახალმა მთავრობამ „ევროპის ენერგეტიკული თანამეგობრობის“ სრულ წევრობაზე შეიტანა განაცხადი. მას შემდეგ, რაც თანამეგობრობის წევრი გახდებით, უშუალოდ ამ მიმართულებით კანონმდებლობის შექმნა და მისი ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზება, ჩვენი პირდაპირი ვალდებულება იქნება.

ენერგოეფექტურობის მიმართულებით მუშაობა არა მხოლოდ ენერგოსექტორისთვის, არამედ გლობალური გარემოსდაცვითი პრობლემების კუთხითაც მნიშვნელოვანია. 2010 წლიდან თბილისი (და შემდეგ უკვე რუსთავი, ბათუმი, ქუთაისი) „მერების ხელშეკრულების“ მხარეც გახდა, რაც მუნიციპალიტეტების დონეზე ჰაერში ნახშიროჟანგის გაფრქვევების შემცირებას გულისხმობს. ამის მთავარ ინსტრუმენტად კი სწორედ ენერგოეფექტურობა მოიაზრება. სითბური გაფრქვევების დაახლოებით 40% საქართველოში სწორედ შენობებზე მოდის.

ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში აცხადებენ, რომ ამ მიმართულებით მუშაობას აპირებენ. მინისტრის მოადგილის, ილია ელოშვილის განმარტებით, იქმნება სამმართველო, რომელსაც ამ თემებზე მუშაობა დაევალება და ენერგოეფექტურობის საკითხს სამომავლოდ სტრატეგიაშიც გაითვალისწინებენ.

ექსპერტული შეფასებით მიიჩნევა, რომ სახელმწიფო მასშტაბით, ეკონომიკურად მომგებიანი ენერგოეფექტურობის ღონისძიებების გატარებით (მაგალითად, ვარვარის ნათურის ენერგოეფექტური ნათურით შეცვლით, შენობების დათბუნებით, ავტოტრანსპორტის ბუნებრივ გაზზე გადაყვანით, ენერგოეფექტური ღუმელებით, საავტომობილო პარკის განახლებით ან ბუნებრივ გაზზე გადაყვანით, სამშენებლო მასალის შეცვლით, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვით, სეზონური დროის შემოღებით), შესაძლებელია ქვეყნის საერთო ენერგო-მოხმარების დაახლოებით 25%-ით შემცირება, ენერგოუსაფრთხოების დონის გაზრდა, ათეული და ასეული მილიონი დოლარის ღირებულების ენერჯისა და ინფრასტრუქტურის ხარჯის დაზოგვა.

მურმან მარგველაშვილი მიიჩნევს, რომ ენერჯის დაზოგვა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სწორედ ჩვენი მსგავსი ქვეყნისთვისაა, როდესაც მოხმარებული ენერჯის 60-65%-ს იმპორტირებული ენერჯია შეადგენს. „იმ ჰიდროენერჯის მოხმარება, რომელზეც ბოლო დროს ამდენს ვლაპარაკობთ, 20%-ს არ აჭარბებს. გარე დამოკიდებულების რისკების შესამცირებლად კი არსებული ენერჯის რაციონალური გამოყენება ერთ-ერთი სწორი გადაწყვეტილება იქნებოდა. თუმცა გარე ვალდებულებასთან ერთად მნიშვნელოვანი შიდა ვალდებულებაა: დავეხმაროთ საკუთარ მოქალაქეებს, რომ უფრო ნაკლები ენერჯის ანდა იგივე ენერჯის რაციონალური გამოყენებით მეტი თანხა დაზოგონ,“ – აცხადებს მარგველაშვილი.

მისივე თქმით, პროცესის დასაწყებად და ხელშესაწყობად აუცილებელია კომპლექსური ქმედებები, მაგრამ პირველი მაინც საჭირო ინფორმაციის შექმნა და გავრცელებაა. რათა ერთი მხრივ, მოხმარებლებმა იცოდნენ რა სჭირდებათ და, მეორე მხრივ, პოლიტიკოსებმა იცოდნენ, რა შესთავაზონ მოქალაქეებს. **■**

■ „ენერგოეფექტურობა მთელ მსოფლიოში ენერგოუსაფრთხოებისა და მაკროეკონომიკური პარამეტრების გაუმჯობესების გზად მიიჩნევა.“

შემონიხელობებით დაჯიხებული ადამიანები

იოანე ნათლისმცემლის სახელობის დედათა მონასტერი უკვე წლებია, სოციალურად გაჭირვებულებს ეხმარება – აქ ცხელი სადილით ყოველ დღე 50-ზე მეტ ადამიანს უმასპინძლებიან.

სოფო აფციაური

ფოტოგრაფი: ლევან სარგაძე

აფხალის დასახლებაში, იოანე ნათლისმცემლის სახელობის დედათა მონასტერი უკვე 19 წელია ფუნქციონირებს.

2000 კვადრატულ მეტრზე, ორი სამლოცველოს გარდა, მორჩილებისა და მონაზვნების საცხოვრებელი კელიები, სატრაპეზო, სანთლების მაღაზია და ხატების საწერი ოთახია გამოყოფილი. მონასტერს უკან კი პატარა ბოსტანი აქვს, სადაც მონაზვნებსა და მორჩილებს ცერცვი, ბარდა და სხვადასხვა სახის ბოსტნეული მოჰყავთ.

მონასტერს რელიგიური ფუნქციის გარდა, სოციალური ფუნქციაც აქვს შეთავსებული. შემონი-რულობები, რითაც მას მრევლი ეხმარება, მთლიან-

ნად გაჭირვებულ მოსახლეობას ხმარდება.

ყოველდღიურად 1-დან 2 საათამდე აქ თბილისის სხვადასხვა უბნიდან, საკვების მისაღებად ყველა ასაკის მოსახლეობა დადის.

ნაწილი იქვე, სპეციალურად გამოყოფილ სატრაპეზოში იკვებება, ზოგს საკვები საკუთარი ოჯახის წევრებისთვის სახლში მიაქვს, მონასტრიდან ასევე, ფულსა და ტანსაცმელს გასცემენ.

ილუმენია, დედა იოანა ამ საქველმოქმედო საქმიანობას 19 წელია ხელმძღვანელობს. ის 37 წლის იყო, როდესაც შვილის გარდაცვალების შემდეგ, ეკლესიური ცხოვრება გადაწყვიტა და დედათა მონასტერში დაიწყო მსახურება.

“მონასტრის აღდგენის დღიდან, ჩვენთან მონაწილეობის სათხოვნელად თბილისის სხვადასხვა უბნიდან უამრავი ადამიანი მოდიოდა. გადაწყვიტეთ, უფასო სასადილო გაგვეხსნა. თავდაპირველად, გაჭირვებულ ოჯახებს დღის ნებისმიერ მონაკვეთში შეეძლოთ საკვების მიღება, თუმცა, მონასტრის ცხოვრების რეჟიმიდან გამომდინარე, გაგვიჭირდა ყველას დახმარება და ახლა, 1-დან 2-მდე ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია ჩვენთან ისადილოს ან კერძი სახლში წაიღოს,” - ამბობს ილუმენია.

მონასტრის დღის განმავლობაში 50-მდე ადამიანი აკითხავს, თუმცა, დღესასწაულებზე ეს რიცხვი მატულობს. მარხვის დღეებში კი სატრაპეზოში მხოლოდ სამარხვო საქმელს აკეთებენ.

სადილის მომზადებასა და ამასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა საქმიანობაში დედა იოანას გარდა, მონაზვნები და მორჩილები არიან ჩართულები.

სატრაპეზოში ყველა მორჩილს თავისი საქმე აქვს. ერთკვირიანი მორიგეობის პრინციპით, ზოგი კერძს ამზადებს, ნაწილი ალაგებს, ჭურჭელს რეცხავს ან ბოსტანს უვლის. ზოგი კი იქ მისულ ადამიანებს ტანსაცმელსა და ფულს უწვავს.

დედა ნატალია, რომელსაც ასაკის გამო, მხოლოდ მსუბუქი საყოფაცხოვრებო საქმიანობა ევალება, ამბობს, რომ დედა იოანას ინიციატივა, რომელიც გაჭირვებული მოსახლეობის დაპურებას ემსახურება, მნიშვნელოვანია სოციალური თვალსაზრისით, რადგან, დღესდღეობით თბილისში ძალიან ბევრ ადამიანს თავის გამოკვების საშუალება კი არ აქვს.

„სხვადასხვა მონასტრისა და ეკლესიაში მედავითნედ ვმსახურობდი. 50 წელია, ეკლესიური ცხოვრებით ვცხოვრობ, მაგრამ, ის, რაც ამ მონასტერში წლებია დედა იოანას ინიციატივით კეთდება, ყველაზე დიდი საქმეა. აქ მოდის ყველა ასაკის ადამიანი, ზოგს შვილები ჰყავს სახლში და მათ სარჩენად მინიმალური თანხაც არ აბადია, უმეტესობა უმუშევარი და საარსებო მინიმუმის მქონეა, შესაბამისად, ჩვენ, მორჩილებიცა და მონაზვნებიც დიდი სიხარულით ვაკეთებთ ამ საქმეს,” - ამბობს დედა ნატალია.

თავისუფალ დროს მონაზვნები ხატებს წერენ, იქვეა სპეციალურად გამოყოფილი ოთახები, სადაც ქარავის, ხატწერისა და სხვადასხვა ხელსაქმის კეთების საშუალება აქვთ.

აღსანიშნავია, რომ მონაზვნები ხატწერიდან შემოსულ თანხასაც ქველმოქმედებას მოახმარენ.

ასმათ ოქროპირიძე, რომელიც პროფესიით ხელოვნებათმცოდნეა, წლებია მონაზვნებთან მეგობრობს და იკონოგრაფიაში საკუთარ ცოდნას უზიარებს.

„ამ მონასტერში სრულიად შემთხვევით აღმოვჩნდი, მონაზვნებს ახალგაზრდა ხატმწერი ქეთევან მაჭავარიანი კურირებს და სწორედ მან შემატყობინა

დედა იოანას საქმიანობის შესახებ. ამ ადამიანების ცხოვრებას დიდი შედეგი მოაქვს. მონაზვნები ჩემთან არასდროს საუბრობენ ქველმოქმედებაზე, თუმცა, ხშირად მინახავს, როგორ მოდიან დღის განმავლობაში უპოვარი ადამიანები სასადილოდ, ზოგს კი საკვებსა და გზის ფულს ატანენ. მონასტერი მაშინაა წარმატებული, როცა ერთი ორგანიზმით ფუნქციონირებს. ილუმენია იოანას მოღვაწეობა ამის კარგი მაგალითია. 24 საათის განმავლობაში მონაზვნებს სხვადასხვა საქმე აქვთ განაწილებული, ლოცვის პარალელურად შრომობენ და სხვების დახმარებაზე ფიქრობენ,” - ამბობს ასმათ ოქროპირიძე.

იოანე ნათლისმცემლის სახელობის დედათა მონასტრის ილუმენია დედა იოანა, თბილისი, 1 მაისი 2013

თემატიკა

"უნივერსიტეტში ნაყოფიანი უნდა იყოს შემოქმედი"

სტუდენტური ჯგუფის „სტუდენტები აკადემიური თავისუფლებისთვის“ თხოვნით ბატონ გია ეძგვერადეს ვთხოვე თავისი აზრი გამოეთქვა, თუ შესაძლებელი იქნებოდა – უფრო აქტიურადაც ჩართულიყო საზოგადოებრივ პროცესებში, რომელიც განათლების სისტემის რეფორმის მხარდაჭერას ისახავს მიზნად. თავიდან ბატონმა გიამ სტატიის დაწერის სურვილი გამოთქვა, ჩვენი მიმონერის დასასრულს კი მომწერა: „მგონი, არავითარი სტატიის დაწერა აღარ არის საჭირო – ეს სამი წერილი სრულად ასახავს სიტუაციას: შესაძლებლობებს, სავარაუდო პრობლემებს და იმ დიდ სარგებელს, რაც სწორად გადანაცვლის შემთხვევაში შეიძლება ამ სისტემამ მოიტანოს“ – გიორგი კველიძე, მხატვარი.

გიორგი კველიძე

ბატონო გია,

აქაური განათლების სისტემის პრობლემებზე საუბარი, რა თქმა უნდა, საჭირო არაა. ალბათ იცით, რომ ახალმა ხელისუფლებამ შექმნა კომისია ფიზიკოს გია დვალის ხელმძღვანელობით, რომელსაც რეფორმის კონცეფციის შემუშავება დაევალა. გია დვალის აზრით, მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტულად საუნივერსიტეტო სფეროში უამრავი პრობლემა დაგროვილი, უმთავრესი აკადემიური თავისუფლების არარსებობაა. ამის მოგვარების გარეშე ყველა სხვა პრობლემის მოგვარების პირობითაც კი ჩვენ გვექნება არა უნივერსიტეტები, არამედ მათი პაროდია. და პირიქით: მაღალი ხარისხის აკადემიური კადრების მოზიდვა და მათი აკადემიური თავისუფლების უზრუნველყოფა მხოლოდ ნაადგება ყველა სხვა პრობლემის გადაჭრას.

შეუძლებელია კვლევისა და შემოქმედების, სწავლების თავისუფლება იქ, სადაც პროფესორებს 1, 2, მაქსიმუმ – 3 წლიანი კონტრაქტები აქვთ, და ამდენად, მუშობისას დამოკიდებულნი არიან არა მეცნიერებისა და შემოქმედების ინტერესებზე, საკუთარ სინდისზე და რწმენაზე, არამედ – კონტრაქტის დამდებზე. ამით გაუქმდა აკადემიური თავისუფლების უმთავრესი წინაპირობები და უნივერსიტეტებში მივიღეთ აკადემიური პერსონალი, რომელიც ერთადერთი – ხელისუფლებისადმი ლოიალობის ნიშნით იყო შერჩეული. ვფიქრობ, სიტუაციის გადაჭარბებით შეფასება არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ პრობლემას მხოლოდ განათლების სფეროს მდგომარეობისთვის არ აქვს მნიშვნელობა, არამედ – მთლიანად საზოგადოების განვითარებისთვის. რომ არა ასეთი სიტუაცია უნივერსიტეტებში,

ჩვენ რომ თუნდაც რამდენიმე პროფესორი გვეყოლოდა უნივერსიტეტებში, რომლებიც შეზღუდული არ იქნებოდნენ ხელფასებით და კონტრაქტების ამ ფორმით, უამრავი დრამატული მოვლენა ვერ მოხდებოდა, ზოგადად არადემოკრატიული პროცესები ჩვენში ასე ვერ გაშლიდა ფრთებს. ბუნებრივია, რომ კვლევისა და შემოქმედების თავისუფლება უნდა მივიჩნიოთ არა კერძოდ მეცნიერების ან ხელოვნების, არამედ – საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერი სფეროს განვითარების, ზოგადად, ჩვენი ცხოვრების მოწყობის უმთავრეს საფუძვლად.

პირველ კონკრეტულ ნაბიჯად გია დვალს, კომისიის წევრებთან და სხვებთან ერთად, მიაჩნია ტენუარის სისტემის შემოღება. რაც გულისხმობს:

1. სახელმწიფო ცნობს პასუხისმგებლობას განათლების სისტემის განვითარებაზე, აღიარებს საზოგადოებრივ დაკვეთას, და განათლებას აცხადებს უმთავრეს პრიორიტეტად.

2. ამის შესაბამისად, უზრუნველყოფს მაღალი ხარისხის სწავლებას / კვლევას / შემოქმედებას განათლების სიტემაში, და ამის ერთადერთ გზად მიაჩნია უმაღლესი დონის სამეცნიერო / შემოქმედებითი ინდივიდების მოზიდვას უნივერსიტეტებში ე.წ. ტენუარის სტატუსით.

3. იმის გამოვლენა, ვინ არის ტენუარი, ხდება ე.წ. გარე რეფერირების პრინციპით: კანდიდატებს აფასებენ არა ამა თუ იმ უნივერსიტეტის მმართველები, ან თუნდაც სახელმწიფო, არამედ – საერთაშორისო უმაღლესი დონის მეცნიერები/შემოქმედები. სახელმწიფო მხოლოდ უზრუნველყოფს მათთვის ინფორმაციის მიწოდებას და შეფასებათა მიღებას – მხოლოდ ტენიკურად და ფინანსურად აღასრულებს პროცესს.

4. მას შემდეგ, რაც ამა თუ იმ სფეროში თუ

ჩვენ რომ თუნდაც რამდენიმე პროფესორი გვეყოლოდა უნივერსიტეტებში, რომლებიც შეზღუდული არ იქნებოდნენ ხელფასებით და კონტრაქტების ამ ფორმით, უამრავი დრამატული მოვლენა ვერ მოხდებოდა, ზოგადად არადემოკრატიული პროცესები ჩვენში ასე ვერ გაშლიდა ფრთებს.

მთავარეპისკოპოსის მიხედვით, საზოგადოება

უნივერსიტეტში ტენუარობის კანდიდატი გამოვლენილია, უნივერსიტეტი უზრუნველყოფს მის აკადემიურ თავისუფლებას გრძელვადიანი (შესაძლოა უვადო) კონტრაქტით, და მაღალი ანაზღაურებით. სანყის ეტაპზე, უნივერსიტეტების მიერ გარკვეული დონისა და ავტონომიის მიღწევამდე, სახელმწიფო უზრუნველყოფს უნივერსიტეტებს სათანადო ფინანსებით.

მოკლედ სულ ესაა.

პრობლემა ისაა, რომ ჩვენში ეს იდეები არც ისე ადვილი დასამკვიდრებელი აღმოჩნდა. ზოგიერთისთვის ეს რთულად გასაგებია, ზოგიერთისთვის – ვინც რეფორმირებულ სისტემაში თავის როლს ვერ ხედავს – მიუღებელი. პრობლემა მედიის არაადეკვატურობაც – ამ, ჩვენი აზრით უმნიშვნელოვანეს საკითხს ან დილეტანტიზმის, ან შეგნებული საბოტაჟის გამო სათანადო ყურადღება არ ექცევა. საზოგადოებრივ არხზე ბოლო 5 თვის განმავლობაში (რაც კომისიამ მუშაობა დაიწყო) ამ თემაზე არც ერთი წუთი არ ყოფილა მსჯელობა. სხვა, ორგანიზაციულ და ა.შ პრობლემათა გამოც, პროცესი ნელა მიდის.

ამ კონტექსტში შეიქმნა რეფორმის მხარდამჭერ სტუდენტთა თვითორგანიზებული მოძრაობა – „სტუდენტები აკადემიური თავისუფლებისთვის“, რომელიც 10-მდე უნივერსიტეტის, მათ შორის, სამხატვრო აკადემიის სტუდენტებს აერთიანებს. აქამდე ამ ჯგუფის მუშაობა ამით შემოიფარგლება: ორი შეხვედრა გაა დვალთან მისი აქ ყოფნისას, სპეციალური გვერდი ფეისბუქზე (რომელიც ჩვენში ძალიან პოპულარული მედიაა, და ასევე სივრცე დებატებისათვის), ჯგუფის წევრების სამიოდე სტატია ამ თემებზე, რომლებსაც საკმაოდ მწვავე დისკუსია მოჰყვა. ასევე – ინტენსიური შეხვედრები და მცდელობა სტუდენტების მხრიდან, უკეთ გაერკვნენ საკითხში, და მოემზადონ უფრო ფართო მოძრაობისათვის. არსებითად, ამ საკითხის წამოწვევით სტუდენტებმა შეიძლება მოიპოვონ ლეგიტიმაცია, როგორც პოლიტიკური დღის წესრიგის უმთავრესმა განმსაზღვრელმა, ერთგვარმა „მეტა-პოლიტიკურმა“ ძალამ, რომელიც არ ეკუთვნის რა რომელიმე კონკრეტულ პარტიას, თავად კარნახობს პოლიტიკურ კლასს ზოგადად ფასეულობებს, ეთიკას, დღის წესრიგს...

ჩვენი საერთო აზრით, ძალიან კარგი იქნებოდა, თუკი ეს პროცესი კიდევ ერთი განზომილებით გამდიდრდებოდა, და მხარდაჭერას ყველაზე მაღალი რანგის ქართველი მეცნიერები და ხელოვანები გამოხატავდნენ – უპირატესად ისინი, ვინც რეფორმირებულ სისტემაში ტენუარებად შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ. ჩემთვის განსაკუთრებით მნიშ-

ვნელოვანია, რომ ამ წრეში იყოს არტისტიც, და რასაკვირველია, პირველ რიგში თქვენ შესახებ ვიფიქრე.

აი, მოკლედ ყველაფერი, რის შესახებაც თქვენი აზრის შეტყობა გვინტერესებს.

საუკეთესო სურვილებით,
გიორგი

ბიზ ეძებვარაძი

გიორგი გამარჯობა,

ჩემი აზრით ქართულ რეალობაში ტენუარობის პრობლემა აქტუალურია პირველ რიგში ზოგად-საზოგადოებრივი ფსიქოლოგიის კუთხით, ანუ მასზე ტენუარობის ფენომენის შესაძლო გავლენით – სწორ და ნაყოფიერ ბალანსში მოსაყვანად.

ტენუარობის სისტემის დამკვიდრება ჩვენს გარემოში – რომელშიც „პიროვნება-საზოგადოების“ დამოკიდებულება ჯერ არანაირად არ არის გამოკვეთილი და მით უმეტეს დასტრუქტურირებული – მხოლოდ წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება. ამ პროცესის სწორი (ანუ ადგილობრივ სპეციფიკასთან მიმართებაში) განხორციელების შემთხვევაში ის წარმოაჩენს და გაამაგრებს პიროვნების როლს და რწმენას აზროვნების ყველა უბანზე, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი სოციალისტური წარსულის მქონე საზოგადოებისთვის, სადაც პიროვნება და მისი სუბიექტური დამოკიდებულება საგანთან თუ პრობლემასთან ყოველმხრივ იყო უგულვებელყოფილი. ჩვენს სოციალისტურ წარსულში ხომ ყველა საზოგადოებრივ უბანზე არსებობდნენ მხოლოდ იდეოლოგიის ან იდეოლოგიასთან მორგებული ლიდერები, პიროვნება კი არსად ფიგურირებდა. დღესაც ასევე – ფსიქოლოგიის შეცვლა ხომ ყველაზე გრძელვადიანი ამოცანაა.

ტენუარობის პრინციპის დაკანონებას ნამდვილად შესწევს ძალა საზოგადოებაში დააფუძნოს პიროვნების, როგორც დამკვიდრებულ იდეოლოგიებთან ან ლეგიტიმირებულ პარადიგმებთან შესაძლო დაპირისპირების ძალის ფსიქოლოგიური ფაქტორი. ამან შეუძლებელია დადებითი ეფექტი არ იქონიოს ჩვენი საზოგადოების მომნიშვნელობის საქმეში, სადაც ჯერ არანაირად არ დგას დღის წესრიგში პიროვნების მიერ მოტანილი მუხტის აუცილებლობა – პიროვნებას (ანუ მოულოდნელს) ჩვენში არავინ ელის. ჩვენი საზოგადოების ასე ვთქვათ „ერთიანი პროგრესული მოძრაობის“ ბაზისი ხომ ჯერ კიდევ თინეიჯერის პირველად ვნებებზე დაყრდნობილი ფსიქოლოგიაა (სპორტული ხასიათის სიამაყე და სოციალურ სხეულში განზავებული ექსპულაობა);

■ მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ ტენუარობის სისტემას მრავალი ნაკლი აქვს. მისი ხარვეზები განსაკუთრებით ისეთ საზოგადოებაშია საშიში, რომელსაც კორუფციის კენ აქვს მიდრეკილება, ისეთში როგორც ჩვენია, და შეიძლება ნომენკლატურის ტიპის სტრუქტურად იქცეს.

პიროვნების ზე-საზოგადოებრივ ძალისხმევაზე ქართულმა გარემომ არაფერი იცის, რადგან ალტერნატიული იმპულსების კულტურა ჩვენში ჯერ არ არსებობს.

პიროვნების სუვერენიტეტი, რომელიც ტენუარის სისტემას შემოაქვს, ხელშეუხებლობის სტატუსს აძლევს ფაქტს, რომ ჭეშმარიტად შემოქმედებითი ცნობიერების ძალისხმევა, შესაძლოა, სრული ალტერნატივა იყოს საზოგადოებრივად დამკვიდრებულ ფასეულობებთან – ეს კი დიდი წინ გადადგმული ნაბიჯია ცნობიერების უნიფიკაციის კვლავაც მძლავრი (სოციალიზმიდან გამოყოლილი) ტენდენციის დაძლევის გზაზე (საუბედუროდ ჩვენში არსებული ორად ორი დისკურსის სახე – საეკლესიო და პოლიტიკური, ერთხმად ემსახურებიან ასეთი უნიფიკირების საქმეს). ამიტომ, ქართული საზოგადოების სოციალურ/მორალურ/ფსიქიკური მოუმნიფებლობის სტადიაზე, პიროვნების, როგორც მცნების გამოკვეთის და მისთვის საზოგადოებაში მაღალი სტატუსის მინიჭების საქმეში, ტენუარის სისტემის განხორციელება დიდ ძვრას მოიტანს და პროგრესულ ნაბიჯად უნდა იქნეს მოაზრებული.

მაგრამ...

მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ ტენუარის სისტემას მრავალი ნაკლი აქვს. მისი ხარვეზები განსაკუთრებით ისეთ საზოგადოებაშია საშიში, რომელსაც კორუფციისკენ აქვს მიდრეკილება, ისეთში როგორც ჩვენია, და შეიძლება ნომენკლატურის ტიპის სტრუქტურად იქცეს (ამის არდამშვები და მაკონტროლებელი აპარატის შექმნა კიდევ სხვა პრობლემაა).

დასავლეთში, კერძოთ ჩრდილოეთ ამერიკაში – სადაც ტენუარს დიდი ტრადიცია აქვთ, მან „ელიტარული“ ფორმა მიიღო – ჩემი სულისკვეთებისთვის (შენ ალბათ მიმიხვდები) სრულიად მიუღებელი. როგორც საუნივერსიტეტო ცხოვრების შიდა მამოძრავებელი სოციალური მექანიზმი ის რუტინის ხასიათის ფორმად იქცა გამოკვეთილი კერპთაყვანისცემლური ნიშნებით. მიუხედავად იმისა, რომ მე დემოკრატის არავითარი ფორმით არ ვცნობ – პროფესიონალთა „ელიტარულობა“, რომელიც საზოგადოებრივ ფასეულობათა შკალაზე ლამის გადამწყვეტ ორიენტირად იქცევა, ჩემთვის ასევე სრულიად შემზარავია.

ისეთ ფაქიზ სხეულებში, როგორც შემოქმედებითი სასწავლებლებია (აკადემია, კონსერვატორია, ...) ტენუარი და მისი ავტორიტეტი, გარკვეულ სიტუაციაში პრაქტიკულად დამლუპველი შეიძლება იყოს. ტენუარის სისტემის დაკანონების შემდეგ, უმაღლეს სასწავლებლებს უნდა ჰყავდეთ ტენუართა გარკვეული რაოდენობა, ეს პრესტიჟის საქმეა

და თუ შესაძლების კანდიდატურები არ მოიპოვება (მაგალითად ჩვენი აკადემიის შემთხვევაში) ექნება ადგილი ამ „ვაკანსიების“ ამოვსებას „ქართული გზებით“.

მეცნიერებაში, ზოგადი სამეცნიერო კვლევის დინამიკის კარდინალური ხაზის უკუქცევა შეუძლებელია (ვერავითარი „მონსტრი ტენუარი“ ვერ დააბრუნებს ფიზიკას ნიუტონამდელ კონდიციაში) – ხელოვნებაში კი, სადაც არანაირი ხაზობრივობა არ არსებობს, ერთმა უკუღმართმა პიროვნებამ (რეტროგრად-მარგინალმა ან ეგოცენტრიკმა პრიმიტივმა, ... „ქართული გზებით“ ტენუარმიღებულმა), შეიძლება ხელოვნების მდგომარეობის „ეპოქალური უკანსვლა“ გაახერხოს – დაამუხრუჭოს შემოქმედთა მთელი გენერაცია 10 ან 15 წლით.

ამასთან – ტენუარის ცნებას ვერ მოვწყვიტოთ სასაფეხურიან აკადემიურ განვითარებას (ასისტენტ, ასოცირებული, სრული პროფესორი), რომელიც მიზანდასახულ კონკურენციას ბადებს და რეალურ (განმასრულებელ) მექანიზმს სთავაზობს კარიერის. ამერიკელებისთვის, რომლებიც მიზნისკენ მოძრაობენ და ეს მიზანი ზუსტად და კონკრეტულად ესახებათ (ეს არის განსხვავება ევროპული, დაღლილი და უკვე აბსურდისკენ მზერა ნატყორცნი ცნობიერებისგან) კარიერის მიზანმიმართულ პრობლემას არ წარმოადგენს – კარიერის მიზანმიმართულ (პრაგმატული) მიზნის მიღწევისთვის მშვენიერად მუშაობს და ქმედითი კატალიზატორია. თავად ეს ცნება ამერიკულ კონტექსტში არც კი გულისხმობს უარყოფით კონოტაციებს.

ეს არის ის ძირეული ფსიქოლოგიურ/ფილოსოფიური მიზეზი, რის გამოც ტენუარის სისტემა ევროპაში ვერ გახდა პოპულარული.

ამიტომ ხელოვნებაში, სადაც შემოქმედების ხარისხისთვის დაუგეგმავი და შემთხვევითი გამოცდილება, სპონტანური და შინაგან რწმენაზე აგებული აქტივობა განმსაზღვრელი და უაღრესად სასურველია, გრძელვადიანი სწავლების (უვადო კონტრაქტს ვგულისხმობ) პროცესის რუტინად ქცევის საშიშროება მასწავლებლისთვისაც და სტუდენტისთვისაც მძიმე ტვირთია.

მაგრამ, როგორც ამბობენ, მგლის შიშით ცხვარი ვის გაუწყვეტია – ზემოთმოყვანილი მსჯელობით და შიშებით კაცმა შეიძლება ყოველგვარი მოძრაობა დაბლოკოს, ამიტომ რისკის განევა, კონცეფციაზე სერიოზულ მუშაობასთან შეთავსებით, აუცილებელია.

კრიტიკული მოსაზრებები არ ნიშნავს ჩემს უარყოფით დამოკიდებულებას პროცესთან, პირიქით, წერილის დასაწყისში განხილული პროექტი და იქ აღნიშნული პოზიტიური მხარეები ჩემთვის პრიო-

■ კრიტიკული მოსაზრებები არ ნიშნავს ჩემს უარყოფით დამოკიდებულებას პროცესთან, პირიქით, წერილის დასაწყისში განხილული პროექტი და იქ აღნიშნული პოზიტიური მხარეები ჩემთვის პრიორიტეტულია. ისე რომ, ამ პროექტის განხორციელებას, რა ფორმითაც არ იქნება საჭირო, ჩემგან ყოველთვის მხარდაჭერა ექნება.

რიტეგულია. ასე რომ, ამ პროექტის განხორციელებას, რა ფორმითაც არ იქნება საჭირო, ჩემგან ყოველთვის მხარდაჭერა ექნება.

დიდი მადლობა, გიორგი, და ასევე ვიას და სტუდენტებს, ჩემი განსჯის სჭიროება რომ დაინახეთ და ღირებულად თვლით ჩემს მსოფლმხედველობას.

*საუკეთესო მოკითხვებით,
გია ეძგვერაძე*

გიორგი კვეციანი

ბატონო გია,

ჩვენი ურთიერთობის სულ დასაწყისიდან, შესაძლოა, ეს სულაც პირველი წერილი იყო, კარგად მახსოვს თქვენ მიერ აღნიშნული არსებითი განსხვავება ჩვენსა და დასავლურ კულტურებს, თუ აზროვნების წესებს შორის – რომ ჩვენთან თუ ადამიანები სისტემებს, ინსტიტუტებს ანიჭებენ მნიშვნელობას, ევროპული ცხოვრების ცენტრში პიროვნება დგას. ეს მნიშვნელოვანი დაკვირვება ჩემთვის კრიტიკულია ყველა იმ სიტუაციაში, სადაც მისი გამოყენება მართებულია. დღესაც ტენუირებაზე მსჯელობისას, აშკარაა, რომ ჩვენ ვგულისხმობთ ერთადერთ რამეს: რომ უნივერსიტეტში წამყვანი ფიგურა უნდა იყოს შემოქმედი, ვინც თავისი შრომით, ბიოგრაფიით დაამტკიცა, რომ არა 9-დან 6-მდე, არამედ – დღეში 24 საათს, კვირაში 7 და წელიწადში 365 დღეს – მხოლოდ საკუთარ მოწოდებას უძღვინის. მხოლოდ ასეთ ადამიანთა შორის შეიძლება მოიძებნონ ისინი, ვისაც შეუძლიათ რეალობად აქციონ იდეალი, რომელსაც ჩვენ ვგულისხმობთ.

თავის დროზე ჩემზე ასევე დიდი გავლენა მოახდინა მერაბ მამარდაშვილის ნათქვამმა, რომ „ფილოსოფიის სწავლის ერთადერთი გზა არსებობს – ურთიერთობა ცოცხალ ფილოსოფოსთან“. ეს გამონათქვამი ვფიქრობ, რომ სრულიად მართებულია შემოქმედთან – ხელოვანთან თუ მეცნიერთან დაკავშირებითაც.

იმ სიტუაციაში, როცა ბანალური ოპტიმიზმით არ ვართ შეზღუდულები და კარგად გვახსოვს, რომ „არ უნდა ვეძებოთ განათლება უნივერსიტეტებში“, ეს მექანიზმი ერთადერთი სწორი გამოსავალი მგონია, რომ უნივერსიტეტი იმიდან რაც დღესაა – ინსტიტუციონალიზებული, ფორმალური ცოდნის ტრადიციების სივრცეა, სადაც ბიუროკრატის უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე აზროვნებას და შემოქმედებას, შესაძლოა, იქცეს იმად, რაც მონოდებით და დანიშნულებით უნდა იყოს – შეხვედრის (და არა – კო-

მუნიკაციის) ადგილად ცოცხალ შემოქმედსა და იმ ახალგაზრდას შორის, რომელიც პიროვნებად ჩამოყალიბების სათავეებთან დგას.

მშვენივრად მესმის, რომ ასეთ პიროვნებათაგან ზოგიერთი, შესაძლოა, ყოველთვის არ პასუხობდეს მოლოდინს, მაგრამ რაც არ უნდა უცნაურობანი ახასიათებდეს რომელიმე კონკრეტულ ადამიანს, ეს ვერ გახდება მიზეზი, როგორც თქვენც ამბობთ, რომ „მგლის შიშით ფარა გავწყვიტოთ“. ალტერნატივა ძალზე მარტივია: სისტემა, ინდოქტრინაციის მანქანა, სადაც ძალაუფლება საშუალო და უფრო დაბალი ნიჭის ხელოსნებს უპყრიათ ხელთ, თუ სივრცე თავისუფლების შესაძლებლობისთვის, სადაც თავისი მოწოდების შესაბამისად მცხოვრები ადამიანები ურთიერთობენ, და ბუნებრივია, არაფერს სხვას, გარდა ამ მოწოდების განხორციელებისაკენ სვლისა, არ ენიჭება მნიშვნელობა.

ის მოსალოდნელი სირთულეები, რომლებზეც თქვენ საუბრობთ, რა თქმა უნდა, ცენტრალურია იმ პრობლემათა შორის, რომელიც უეჭველად ახლავს ტენუირების მექანიზმის დამკვიდრებას. ერთი მხრივ ესაა საფრთხე ელიტარულ „ორდენად“ ჩამოყალიბებისა, იმ სულისმემხუთეული სიტუაციის შექმნისა, რომელსაც ჰესე აღწერს თავის ბოლო რომანში, სადაც ებოთერული თამაშის კულტი კასტილიაში შეუძლებელს ხდის სპონტანურობას და მოულოდნელობას, ამდენად – თავად სიცოცხლეს, რაც საბოლოოდ უეჭველად უნაყოფო გარჯად აქცევს ნებისმიერ ძალისხმევას. და მეორე საფრთხე – ესაა თავად იდეის დისკრედიტაცია და პროფანაცია, როცა თავისთავად სწორი იდეა – მისი მახინჯი, კორუფციული სუროგატით ჩანაცვლდება, და მხოლოდ აპათიას და ანტაგონიზმს დაბადებს ადამიანებში.

მაგრამ, როგორც თქვენც აღნიშნავთ, ესაა მხოლოდ პრობლემები, რომელთა გადაჭრასაც თვითდინებას ვერ მივანდობთ, და რომელთა გამოც ბევრი შრომა მოგვიწევს. სინამდვილეში სიტუაცია ისეთია, რომ ამ შრომის გარეშე ჩვენ უეჭველად და გარდუვალად მივიღებთ ტენუირებას საქართველოში, მისი მახინჯი, სავარაუდოდ, უფრო მეორე სახის – კორუფციული ფორმით – როგორც თქვენ ამბობთ, „ქართული გზებით“. და თქვენი ჩართვაც პროცესში ამიტომაც მგონია აუცილებელი, რომ ამისაგან მაქსიმალურად დავიზღვიოთ თავი.

არსებითად, ამოცანა შეიძლება ჩამოყალიბდეს არა როგორც „ტენუირების დანერგვა საქართველოში“, არამედ – როგორ შევძლოთ, რომ ტენუირების გარდუვალბობის პირობებში, აკადემიური თავისუფლების მისტიფიკაციის ნაცვლად მივიღოთ

■ მთავარია არა ტენუირების მექანიზმის დამკვიდრება – რაც თავისთავად მხოლოდ ტექნიკური მომენტია, კონტრაქტის ფორმა, არამედ – ტენუირების მიცემა უმაღლესი რანგის შემოქმედათვის. ამ სიტყვაში, ისევე, როგორც ვიას დვალის, ორივეს – მეცნიერსაც და ხელოვანსაც ვგულისხმობ.

ფოტო: ლევან ზვინაძე

მეტ-ნაკლებად სიცოცხლისუნარიანი, განვითარებადი ვითარება, რომელიც არა ინსტიტუციებისადმი რწმენას, არამედ – ჩვენს უწყვეტ ძალისხმევას დაეფუძნება.

სწორედ ამიტომ მგონია სწორი ამის იმ გზით სვლა, როგორც გია დვალი ფიქრობს, და როგორც თქვენ საუბრობთ წერილში.

ეს ნიშნავს, რომ მთავარია არა ტენუირების მექანიზმის დამკვიდრება – რაც თავისთავად მხოლოდ ტექნიკური მომენტია, კონტრაქტის ფორმა, არამედ – ტენუირების მიცემა უმაღლესი რანგის შემოქმედთათვის. ამ სიტყვაში, ისევე, როგორც გია დვალი, ორივეს – მეცნიერსაც და ხელოვანსაც ვგულისხმობ.

ეს უმაღლესი რანგი დგინდება არა კონკრეტულ უნივერსიტეტთა მიერ – რადგან დღეს მათ ამის არც ინტელექტუალური, არც ტექნიკური რესურსები, ხშირდ – არც მზაობა არ გააჩიათ, არამედ – ტენუირების სახელმწიფო კომისიის მიერ. ეს კომისია თავად კი არ ანიჭებს სტატუსს, არამედ მხოლოდ შუალედური რგოლის როლს ასრულებს გარე რეფერირების პრინციპით ტენუარების გამოსავლენად.

უმთავრესი კრიტერიუმი, რითაც ეს გამოვლენა უნდა მოხდეს, არის არა ფორმალური კრიტერიუმები (თუმცა ისინიც იქნება გათვალისწინებული) არამედ – შემოქმედის ორიგინალობა. ამის განსაზღვრის კომპენტენცია კი, ბუნებრივია, აქვთ არა ბიუროკრატებს, ამა თუ იმ უნივერსიტეტის მმართველებს, არამედ – თავად ორიგინალურ შემოქმე-

დებს. კომისია სწორედ მათთვის, საერთაშორისო დონეზე ინფორმაციის მიწოდებას და შეფასებების მიღებას უზრუნველყოფს.

ყველას გვესმის, რომ ეს ხანგრძლივი, და შრომატევადი პროცესია. მაგრამ ისინი, ვინც რეალურად არიან დაინტერესებულნი რეფორმის წარმატებით, სრულად იზიარებენ გია დვალის პოზიციას იმასთან დაკავშირებით, რომ რა სირთულეებსაც არ უნდა წაგანყდეთ, არაფრის ფასად, არანაირი პირობით არ შეიძლება კომპრომისი ხარისხთან, არ შეიძლება ტენუარად მივიჩნიოთ არა უმაღლესი რანგის შემოქმედი არამედ – „ვინცაა, მათგან საუკეთესო“. ეს ნიშნავს, რომ ტენუარი არაა თვითმიზანი, და თუ ორიგინალური შემოქმედი ამა თუ იმ სფეროში არ მოინახა, სხვა გზა არაა, თვალი უნდა გავუსწოროთ რეალობას და დროებით „უტენუარობას“ დავჯერდეთ.

როდესაც ასეთი ადამიანები გამოვლენილია, უნივერსიტეტი ახდენს მათ ტენუირებას, სახელმწიფო კი მხოლოდ უზრუნველყოფს მათ შესაბამისი რესურსებით.

ასეთი ვითარება გაგრძელდება საწყის ეტაპზე, მანამ, სანამ უნივერსიტეტები თავად შეძლებენ დამოუკიდებლად ტენუირებას იგივე სტანდარტებით, მას შემდეგ, რაც სხვა უნივერსიტეტებთან გარე რეფერირების სისტემაში მოექცევიან, როდესაც უნივერსიტეტის რეპუტაცია დამოკიდებული იქნება სხვა უნივერსიტეტთა და მეცნიერთა შეფასებაზე, და არა – უნივერსიტეტის რექტორების ბაქიაობაზე აქაურ ტელევიზიებში. **■**

ფოტო: ბიურნაძე ვინსენსი

შრომის უსაფრთხოების ჯაი უსაფრთხოების უსაფრთხოება

ანი ქანკოტაძე

მალარო ქიათურაში

2001 წლიდან გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია 28 აპრილს სამუშაოს შესრულებისას დაღუპულთა ხსოვნის დღეს აღნიშნავს. ამ დღეს ორგანიზაცია ასევე აღიარებს უსაფრთხო შრომისათვის ბრძოლის დღედ და წევრ სახელმწიფოებს უსაფრთხო შრო-

მის სტანდარტების შემოღებისაკენ მოუწოდებს.

შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის მონაცემებით, მსოფლიოში ყოველწლიურად სამუშაო ადგილზე 2 მილიონზე მეტი ადამიანი იღუპება, 270 მილიონი დასაქმებული იღებს ტრამვას სამუშაოს შესრულებისას და 160 მილიონი დასაქმებული ხდება პროფესიული დაავადების მატარებელი. შრომის მსოფლიო ორგანიზაციის სტატისტიკით, ყოველ თხუთმეტ წამში ერთი მუშა კვდება, დღის განმავლობაში 6 ათასი მუშა იღუპება. სამუშაოს შესრულებისას დაღუპულ მუშაკთა რაოდენობა კი ომის მსხვერპლთა რაოდენობას აღემატება.

დაღუპვისა და დასახიჩრების შემთხვევები განსაკუთრებით ხშირი ინდუსტრიულ სანარმოებშია, რომლის ცენტრმაც მესამე სამყაროს ქვეყნებში გადაინაცვლა. სიღარიბე და დაბალი სოციალური სტანდარტი, სახელმწიფო სტრუქტურების მუშაობა თუ უფლებადამცველი ორგანიზაციების სისუსტე ასეთ ქვეყნებში მდგომარეობას ართულებს. თუმცა, დასაქმებულების სამუშაო ადგილას დასახიჩრებისა და სიკვდილიანობის შემთხვევები არაინდუსტრიულ ქვეყნებშიც მაღალია.

როგორც საქართველოს პროფესიული კავშირების თავჯდომარე, ირაკლი პეტრიაშვილი ამბობს, 2010 წელს საქართველოში მუშების დაღუპვისა და დაზიანების შემთხვევები პროცენტულად უფრო მაღალი იყო, ვიდრე ჩინეთში, რაც მიუთითებს, რომ დაღუპვისა და დასახიჩრების სიხშირეზე შრომის უსაფრთხოების სტანდარტები მეტად მოქმედებს, ვიდრე წარმოების მოცულობა.

მხოლოდ შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური სტატისტიკით, 2007 წლიდან დღემდე საქართველოში 243 მუშა გარდაიცვალა, 472 კი მძიმედ დაშავდა. თუმცა, როგორც პროფესიულ კავშირთა გაერთიანების წარმომადგენელი, გოჩა ალექსანდრია ამბობს, ეს სრული სურათი არ არის და ამ დროის მანძილზე სტატისტიკის სათანადო აღრიცხვა არ ხდებოდა.

დაშავებისა და გარდაცვალების შემთხვევებში პრობლემატურია დაზარალებულის ოჯახისთვის კომპენსაციის მიღების საკითხიც. დაზარალებულები კომპენსაციის მიღებას უმეტეს შემთხვევაში სასამართლოში ხანგრძლივი დავების წარმოების შემდეგ ახერხებენ. ალექსანდრია ხაზს უსვამს, რომ

■ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის მონაცემებით, მსოფლიოში ყოველწლიურად სამუშაო ადგილზე 2 მილიონზე მეტი ადამიანი იღუპება, 270 მილიონი დასაქმებული იღებს ტრამვას სამუშაოს შესრულებისას და 160 მილიონი დასაქმებული ხდება პროფესიული დაავადების მატარებელი.

ასეთი დავების წარმოება ისეთ რესურსებს უკავშირდება, რისი გაღებაც პროფკავშირებისთვისაც კი მძიმეა, არათუ ცალკეული დაზარალებულის ოჯახისთვის.

ჭიათურაში შუქურთის სამთო-გამამდიდრებელი კომბინატის პროფკავშირების პირველადი ორგანიზაციის თავჯდომარე, ნუგზარ შეყილაძე 2011 წლის 7 იანვარს მომხდარ შემთხვევას იხსენებს, როდესაც მალაროს ცვლის უფროსი გოჩა ასანიძე დაიღუპა. გოჩა ასანიძე 1,5 კილომეტრის სიღრმის გვირაბიდან ფეხით გამოსვლას ცდილობდა, როდესაც ელმავალი დაეჯახა. ელმავალს გაფუჭებული ჰქონდა განათების ფარები და მუშა ვერ დაინახა. ფარნის ელემენტები დამჯდარი ჰქონდა ასანიძესაც. თავად ის ფაქტიც კი, რომ ამ სიღრმის გვირაბიდან ასანიძეს ფეხით დაბრუნება უხდებოდა, დარღვევაა, რადგან მალაროს ადმინისტრაცია ვალდებულია მუშების სამგზავრო ვაგონებით გამოყვანა უზრუნველყოს. იმის მიუხედავად, რომ ასანიძის სიცოცხლე არასათანადო ტექნიკურმა აღჭურვილობამ და შრომითი უსაფრთხოების სტანდარტის დარღვევამ იმსხვერპლა, „ჯორჯიან მარგანეზის“ ადმინისტრაციამ დაღუპულის ოჯახისთვის კომპენსაციის გადახდაზე უარი თქვა. „ეს გადაბრალებს ელმავლის მემანქანეს, დეპოს უფროსს, ტრანსპორტის უფროსის მოადგილეს და მათ გადახდებიან 5000-5000 ლარი. ჯორჯიან მანგანეზმა ერთი კაპიკი არ გაიშვია დაზარალებულის ოჯახისთვის, სანამ სასამართლომ არ აიძულა.“ – იხსენებს შეყილაძე. „სასამართლოს ექსპერტიზის დასკვნაში წერია, რომ უბედური შემთხვევის მიზეზი მოძველებული ელმავალი გახდა. ამ ელმავალს მხედველობის ნაკლები არე აქვს და განათება გაფუჭებული რომც არ ყოფილიყო, ელმავლის მემანქანე ტრაგედიას ვერ აცილებდა. დღეს კი იგივე ტიპის მოძველებული ელმავლები შემოიყვანეს „ჯორჯიან მანგანეზში“. ვინ არის პასუხისმგებელი, რომ მომხდარი აღარ განმეორდება?“ – კითხულობს პროფკავშირული ლიდერი.

გოჩა ალექსანდრია სიტუაციის შესაცვლელად აუცილებლად მიიჩნევს სახელმწიფო ორგანოს შექმნას, რომელიც გააკონტროლებს, რამდენადაა დაცული უსაფრთხოების პირობები სხვადასხვა სამსახურებში. ეს ფუნქცია ადრე შრომის ინსპექციას ეკისრებოდა. შრომის ინსპექცია „ვარდების რევოლუციით“

მოსულმა მთავრობამ 2006 წლის იანვარში შრომის კოდექსის შეცვლასთან ერთად გააუქმა ისე, რომ შრომის ინსპექციის ფუნქციები სხვა რომელიმე ორგანოს არ შეუთავსებია. ახალი შრომის კოდექსი, რომელიც დღემდე მოქმედებს და უფლებადამცველებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან მკაცრი კრიტიკის საგანია, ალექსანდრიას თქმით, უსაფრთხო შრომასაც არასათანადოდ იცავს.

„კოდექსის იმ თავში, რომელიც შრომის უსაფრთხოებას ეხება, სამარცხვინო ჩანანერია: იქ წერია, რომ დამსაქმებელი ვალდებულია დასაქმებულს მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემო შეუქმნას. ასეთი ჩანანერის არსებობა ცივილიზებული ქვეყნისთვის დაუშვებელია. „მაქსიმალურად უსაფრთხო“ ვარიეტადი ტერმინია – ვილაცისთვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოს შექმნა შეიძლება მხოლოდ ჩაფხუტით უზრუნველყოფა იყოს, ვილაცისთვის კი ჩაფხუტი და ქამარი, რომლითაც სიმაღლეზე მუშაობისას უნდა დაემადგროს. შრომა უნდა იყოს არა მაქსიმალურად, მეტად ან ნაკლებად, არამედ სავსებით უსაფრთხო“ – მიიჩნევს ალექსანდრია.

საქართველოში 28 აპრილის აღსანიშნად და უსაფრთხო შრომის მხარდასაჭერად გერმანიის ბუნდესტაგის წევრი, კლაუს ბრანდერიც ჩამოვიდა. „ლიბერალთან“ საუბრისას მან აქცენტი შრომის უსაფრთხოების სტანდარტების დაწერვაში სახელმწიფოს ბუნებრივ ინტერესზე გააკეთა. „ძალიან მნიშვნელოვანია პოლიტიკოსებმა გაიგონ, რომ შრომის პირობების გაუმჯობესება ქვეყნის კონკურენტუნარიანობას არ შეამცირებს, არამედ პირიქით. ამის მაგალითი გერმანიაა: ჩვენ უზრუნველყოფთ, რომ მოქალაქეები ღირსეულ პირობებში შრომობდნენ. სწორედ ასეთი მიდგომის შემთხვევაში შეიძლება დასაქმებულებმა თავი მთლიანი პროცესის ნაწილად იგრძნონ, კონკურენტუნარიანად იშრომონ და ქვეყანაც წინ წაწიონ“ – მიიჩნევს ბრენდერი.

გოჩა ალექსანდრია კი აქცენტს უსაფრთხო შრომის უზრუნველყოფის ეკონომიკურ ეფექტზე აკეთებს. მისი თქმით, შესაძლოა ცალკეული დამსაქმებლისთვის დასახიჩრებული თუ დაღუპული მუშა დიდ პრობლემას არ წარმოადგენდეს, რადგან კომპენსაციის გადახდის ვალდებულების თავიდან აცილებას ახერხებენ, დაზიანებულ მუშას კი სხვა

■ ამჟამად საქართველოს პარლამენტი განიხილავს შრომის კოდექსის ახალ პროექტს, რომელიც იურისტების შეფასებით, უფრო დაბალანსებულია და დასაქმებულების უფლებებს წინა კოდექსთან შედარებით უკეთ იცავს. თუმცა, შრომის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული ქვეთავი პროექტში წინა კოდექსიდან უცვლელადაა გადმოტანილი.

მშრომელით იოლად ჩაანაცვლებენ. მაგრამ სახელმწიფოსთვის ასეთი ფაქტების გახშირება წამგებიანია, რადგან მოქალაქე, რომელიც ადრე შრომობდა და ბიუჯეტის კონტრიბუტორი იყო, თავად ხდება ბიუჯეტის მომხმარებელი – ის დაზიანების გამო პენსიას იღებს, დადუბვის შემთხვევაში კი მის ოჯახს მარჩენალდაკარგულობის შემწეობა ენიშნება. ამიტომ, ალექსანდრია მიიჩნევს, რომ სახელმწიფო მონოდებული უნდა იყოს მოქალაქეთა შრომისუნარიანობის შესანარჩუნებლად და ეს სხვადასხვა რეგულაციებით განახორციელოს.

ამჟამად საქართველოს პარლამენტი განიხილავს შრომის კოდექსის ახალ პროექტს, რომელიც იურისტების შეფასებით, უფრო დაბალანსებულია და დასაქმებულების უფლებებს წინა კოდექსთან შედარებით უკეთ იცავს. თუმცა, შრომის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული ქვეთავი პროექტში წინა კოდექსიდან უცვლელადაა გადმოტანილი. პროფესიული კავშირების გაერთიანებაში, რომელიც ქვეყანაში დასაქმებულთა ყველაზე მსხვილ ასოციაციას წარმოადგენს,

იმედოვნებენ, რომ შრომის კანონდებლობის დახვეწა ეტაპობრივად გაგრძელდება და სამომავლოდ შრომის უსაფრთხოებასთან და შრომის ინსპექციასთან დაკავშირებული მუხლებიც შეიცვლება.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო უკვე განიხილავს შრომის უსაფრთხოების მაკონტროლებელი სახელმწიფო ორგანოს შექმნის იდეას. როგორც „ლიბერალთან“ საუბრისას სამინისტროს შრომისა და დასაქმების პოლიტიკის დეპარტამენტის უფროსი პაატა ჟორჯოლიანი აცხადებს, ამჟამად უწყებათაშორისი კომისია კომპეტეტდება, რომელმაც მაკონტროლებელი ორგანოს კონცეფცია უნდა შეიმუშაოს. კომისიაში სამინისტროს წარმომადგენლებთან ერთად პროფესიული დაავადებების ინსტიტუტის და შრომის ჰიგიენის კათედრის წარმომადგენლებიც შევლენ. შრომის ინსპექცია მოქმედებს სავარაუდოდ 2014 წლისთვის დაიწყებს. მანამდე კი სამინისტროში შრომის საკითხებს შრომისა და დასაქმების პოლიტიკის ახალშექმნილი დეპარტამენტი კურირებს. ■

"სისხლმან უნდა დაინახოს!"

გიორგი გოგუა

ფოტორეპორტაჟი

პირველ მათს მშრომელთა სოლიდარობის დღისადმი მიძღვნილ აქციას სტუდენტური გაერთიანება, ლაბორატორია 1918 რამდენიმე კვირით ადრე აანონსებდა. მათივე განცხადებით ეს უნდა ყოფილიყო „მშვიდობიანი, მაგრამ ხმაურიანი მსვლელობა“, თუმცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის წინ დაწყებული დემონსტრაცია არცთუ მშვიდობიანად დამთავრდა.

აქციის მონაწილეებმა მსვლელობა ვარაზის ხევიდან, აღმაშენებლის გამზირის გავლით დაიწყეს საკმაოდ თამამი და ხმაურიანი შეძახილებით: „ძირს კაპიტალისზმი!“, „ფულისგან ჯიბეები ხომ

არ გისკდებათ, ლორებო“, „მუშა და არა მონა“.

ტრანსფორანტებითა და შესასხურებელი საღებავებით „შეიარაღებული“ დემონსტრანტების მსვლელობა აღმაშენებლის გამზირამდე საკმაოდ მშვიდად გრძელდებოდა, სანამ პოლიციასთან პირველი შეხლა-შემოხლა არ მოხდა. სამართალდამცავები მომიტინგე ახალგაზრდებისაგან გზის სავალი ნაწილის გათავისუფლებას ითხოვდნენ, რაზეც უარი მიიღეს. დაპირისპირება სწორედ ამის შემდეგ დაიწყო.

პირველი შეტაკების შემდეგ, მსვლელობას, რომლის მონოდებეტიც თავიდან, ძირითადად, სოციალური თემებით შემოი-

ფარგლებოდა, ახალი ლოზუნგი დაემატა: „სისტემა უნდა დაინგრეს!“.

თუმცა სიტუაცია საბოლოოდ მანამ არ გამწვავებულა, სანამ სამართალდამცავებმა პირველი დემონსტრანტი არ დააკავეს.

პოლიციელები აქციას ელბაქიდის აღმართიდან გზის გამყოფი ზოლის გასწვრივ მოჰყვებოდნენ. მათი რაოდენობა უფრო და უფრო იზრდებოდა, ხოლო რუსთაველის გამზირზე მომიტინგეთა ირგვლივ უკვე რამდენიმე ათეული პოლიციელი და ავტომანქანა იდგა. აქციის ორგანიზატორების დაკავება სწორედ აქ დაიწყო, რასაც სამართალდამცავებსა და

დემონსტრანტებს შორის ფიზიკური დაპირისპირება მოჰყვა.

პოლიცია, რომელსაც ქუჩის ერთი ნაწილი უკვე მთლიანად დაკავებული ჰქონდა, ჟურნალისტების მიმართაც საკმაო სიმკაცრით გამოირჩეოდა. „მშვიდობიანი ჟურნალისტები შუა ქუჩაში არ დადიან“ ამბობდნენ ისინი და ცდილობდნენ, რეპორტიორები მოვლენების ცენტრისაგან მაქსიმალურად მოეშორებინათ.

აქციაზე „ლაბორატორია 1918“ ის წევრების უმრავლესობა და ორი ჟურნალისტი (მე-9 არხისა და ჟურნალ „ლიბერალის“) დააკავეს, თუმცა ყველა დაკავებული იმავე საღამოს გათავისუფლდა.

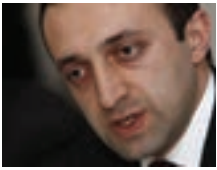

„ჩვენ ვართ ხელისუფლება, ეს არის სახელმწიფო. შესაბამისად სწორი გზა უნდა ავირჩიოთ. მივმართავ საზოგადოებას, თუ გინდათ ქაოსი, მხარი უნდა დაუჭიროთ გუშინდელ არასასიამოვნო ფორმებს. ხოლო თუ გინდათ დანყნარებული, დამშვიდებული სახელმწიფო, უნდა იყოთ ობიექტური და სიმართლის მხარეს. პოლიციამ საკმარისზე მეტი მოითმინა“.

შინაგან საქმეთა მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი 1 მაისის დემონსტრაციის დაშლის შესახებ

„ვიდეომასალაზე დაყრდნობით შემოძლია ვთქვა, რომ უზარმაზარი პროგრესია 7 თვის განმავლობაში პოლიციაში, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ ისინი იგივე ადამიანები არიან. აქ კარგად ჩანს პოლიტიკური ნება, რომ არ უნდა ცემო, არ უნდა დაასახიჩრო და კულტურულად მოკიდო ხელი“.

პარლამენტის წევრი თინა ხიდაშელი

„მე ვიღებ პოლიტიკურ პასუხისმგებლობას მიმდინარე მოვლენებზე. დღეს, მთავრობის სხდომაზე ვითხოვე უფლებამოსილების შეჩერება, სანამ სიმართლე არ გაირკვევა და ამ ადამიანების უდანაშაულობა არ დადასტურდება. მიმდინარე პროცესებში ნებისმიერი სახის ჩარევა, ზეწოლა და მანიპულირება ძალიან ცუდი იქნება. ვაცადოთ შესაბამის ორგანოებს დაადგინონ სიმართლე. რაც მთავარია, გავითვალისწინოთ ერთი რამ – უდანაშაულობის პრეზუმფცია“.

სოფლის მეურნეობის მინისტრი დავით კირვალიძე

www.ucnobifm.ge

ყველაზე სიბნელეში
ვამოძიებთ ყველაზე
მნიშვნელოვან
დასაწყის
გადაწყვეტას

PROFY

ყოველი კვირა 15:30